

*Genealogische en Heemkundige
Kring
Vaertlinck*

VZW

Contactblad van de Werkgroep Genealogie en Heemkunde
Willebroek

Driemaandelijks tijdschrift

4de jaargang – Nr 3

januari – februari - maart 2009

Verantwoordelijke uitgever: Gust VAN AUWENIS, Dendermondsesteenweg 204 b202, 2830 Willebroek

Genealogische en Heemkundige Kring

“VAERTLINCK” vzw

Secretariaat p.a. René PATTYN

Molenweg 24

2830 Willebroek

Tel.: 03/886.92.44

E-mail : rene.pattyn@telenet.be

E-mail : gvvanau@telenet.be

Bankrek.: 068-2318314-41

Erkende culturele vereniging Willebroek : culw083

Vzw-ondernemingsnummer : 0881.351.205

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen.

Bestuursleden :

Gust VAN AUWENIS	Voorzitter	Dendermondsestwg 204	2830 Willebroek	03/886.85.54
René PATTYN	Secretaris	Molenweg 24	2830 Willebroek	03/886.92.44
Guido VAN HUMBEECK	Penningmeester	Joz. Wautersstraat 125-1	2830 Willebroek	03/886.04.75
Leon BERNAERTS	Bestuurslid	Eikenstraat 20	2840 Reet	03/888.21.83
Flor COOLS	Bestuurslid	Vijvershof 2	2830 Willebroek	03/886.69.98
Gary MANTIERS	Bestuurslid	Groene Laan 38-3B	2830 Willebroek	03/886.65.26
Jan PEETERS	Bestuurslid	Pullaar 270	2870 Breendonk	0477/626984
Kevin POLFLIET	Bestuurslid	Jan Blockxlaan 7	2830 Aartselaar	03/877.59.55
Eric VAN WINGHE	Bestuurslid	Mispelweg 41	2830 Willebroek	03/886.78.82

Abonnement : 16,00 € door storting of overschrijving op rekening nr **068-2318314-41** van
“Vaertlinck” vzw, 2830 Willebroek

Afzonderlijke nummers : 5,00 €

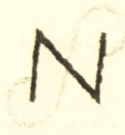
Contactadres: René PATTYN, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Website : <http://www.vaertlinck.be>

E-mail: vaertlinck@telenet.be

ISSN 1782-2785

Lid van :

Koninklijke Vereniging voor
Natuur- en Stedenschoon vzw

*Geachte mevrouw,
Geachte heer,*

*Het bestuur van de genealogische en heemkundige
kring VAERTLINCK wenst hierbij aan al zijn lezers,
sponsors en sympatisanten een*

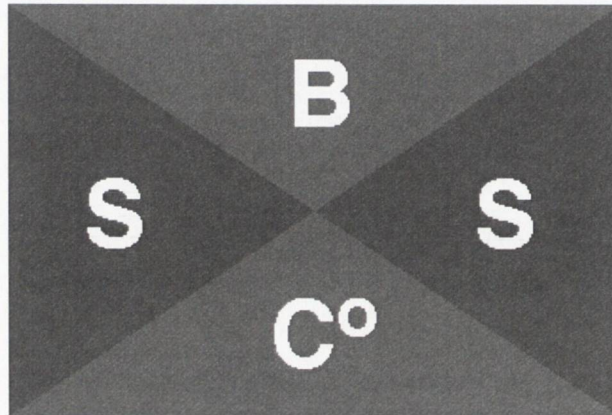
*Zalig Kerstfeest en een
Gelukkig Nieuwjaar*

**Brussels Steamship Company of de “Brussels S.S. Co.”
De “City” of de kinnekesboot “in de Willebroekse vaart**

Awel manneke, da's nu “de kinnekesboot” ziede, die brengt de kinnekes naar 't moederhuis !
Hoeveel klein mannen in de diverse kanaalgemeenten zouden zoiets in de aard niet gehoord hebben in hun prilste en onschuldige jaren, toen ze aan den bompa of de boma vroegen wat diene grote “zeeboot” in de vaart kwam doen.

De stoomschipcompagnie van Brussel

Vlag van de rederij

Die “zeeboot” was dan een van de beurtvaarders tussen Londen en Brussel of de “City’s”.

In een tijd waar regelmatig binnenschepen van meer dan 4.000 brt onder de brug van Willebroek richting Brussel varen, en zeer binnenkort na de werken aan de Boulevardbrug schepen tot 10.000 brt zullen kunnen aanleggen aan de overslagplaats ter hoogte van de vroegere Kraagput, en binnenschepen tot 6.000 brt tot Brussel voorhaven zullen kunnen varen, wordt er eens meewarig geknikt wanneer we over “de” vroegere zeeschepen op de “vaat” vertellen.

Deze schepen, in de volksmond *de cities*, waren in feite kustvaarders die een vrij beperkt vaargebied hadden.

Zij voeren een regelmatige beurtdienst vanuit Londen op Brussel voor alle te laden goederen, en voeren twee keer per week in beide richtingen, waardoor ze gedurende tientallen jaren een vertrouwd beeld werden in alle kanaalgemeenten.

Na wat moeizame opzoekingen, er is bijna niets meer over de rederij te vinden, hebben we toch met de hulp van een oud-journalist van de Antwerpse Lloyd een beknopte geschiedenis kunnen samenstellen van deze kleine en reeds lang verdwenen rederij.

De maatschappij heette heel toepasselijk de **Brussels Steamship Company Limited** en was gevestigd in Londen.

Voor zover ik heb kunnen natrekken is de maatschappij opgericht in het begin van de jaren zeventig van de 19de eeuw (1872 of 1873, maar voorkeur is 1872) door een heer David C. Thomas.

Later komt ook de zoon Thomas in de zaak waarvan de maatschappelijke benaming in 1885 is veranderd in David C. Thomas and Son.

Deze naam bleef behouden tot 1913 toen een partner bij de zaak kwam en de naam veranderde in Thomas & Ellis (Brussels Steamship Co. Ltd).

Toen Ellis nog niet geassocieerd was met Thomas, was hij eveneens eigenaar van schepen, o.m. de Prince Charles en de Prince Leopold.

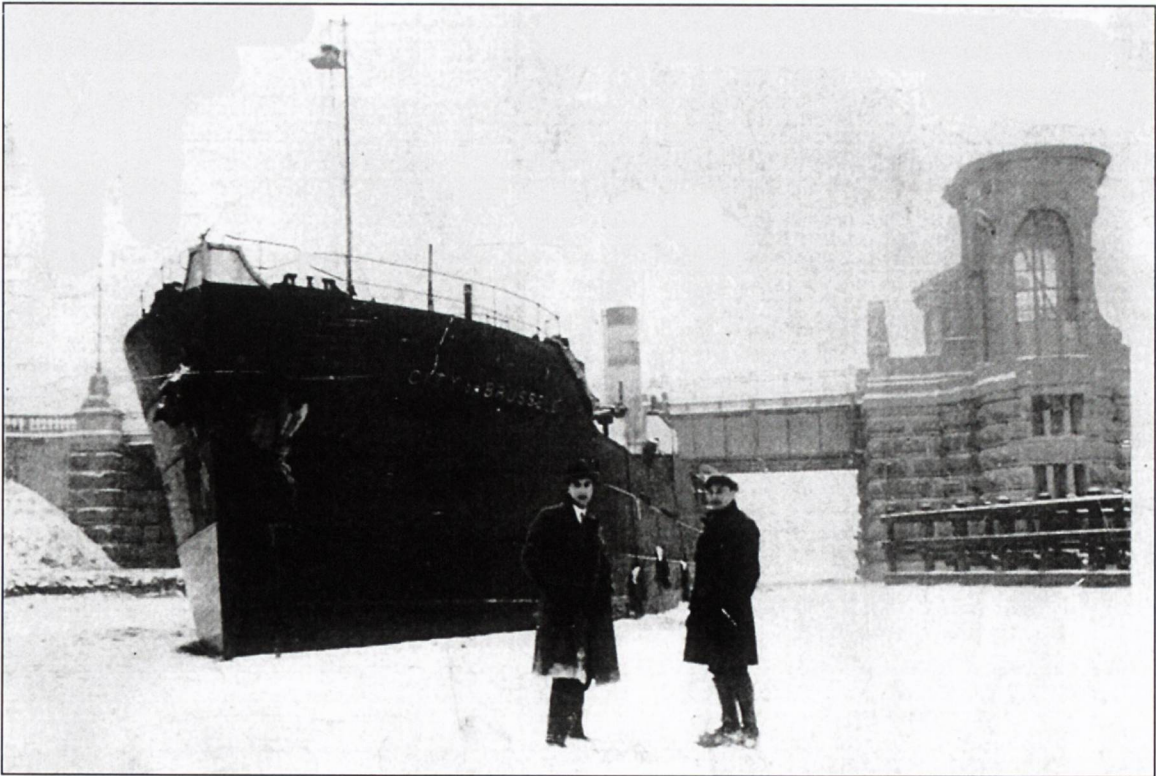
Beide schepen hebben eveneens onder deze naam gevaren voor de Brussels Steamship Co.

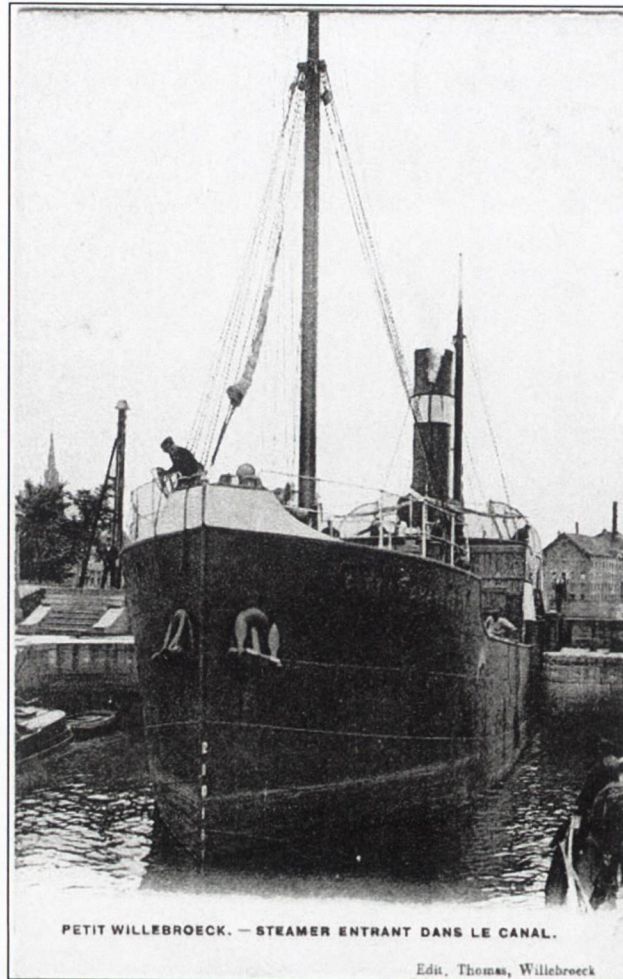
Toen reeds werden ze beheerd door Thomas en Ellis, maar later kregen ze toch een “City of....” mee, gelijklopend met al de scheepsnamen van de vloot. Traditie is traditie.

City of London afgemeerd aan zijn vaste ligplaats in het Vergotendok te Brussel

“City of Brussels” compleet vastgevroren juist achter de Boulevardbrug richting Willebroek, toen waren het nog echte winters!

De City of Charleroy tijdens het precair invaart manoeuvre vanuit de Rupel, veel speelruimte had de stuurman van de "zeeboot" niet in de kleine sluis van Klein-Willebroek. Deze situatie veranderde toen na 1922 de grote sluis van Wintam in gebruik werd genomen. Foto dateert van voor november 1912.

Een "City of....." verlaat het Vergotedok richting Rupel

In 1959 tenslotte veranderde de maatschappelijke benaming in Brussels Steamship Company Limited. Hierbij kan de kanttekening worden gemaakt dat Thomas & Ellis onder eigen naam een agentuur in Brussel-haven uitbaatte en er ook zorgde voor de de-douanering en andere taken die nu, onder de moderne noemer van “logistieke bedrijvigheid” staan geregistreerd.

De schepen meerden, zeker op het einde van het bestaan van de maatschappij af in het Vergotedok, wat betekende dat ze onder de zeer lage bruggen tussen de BRYC en het Vergotedok moesten doorkunnen.

Hierbij moet wel worden opgemerkt dat het “moderne” kanaal zoals het nu is gekend, pas feitelijk na de Eerste Wereldoorlog toegankelijk was voor grotere zeegaande schepen, ook al dateert de oprichting van de kanaalmaatschappij van de jaren 1895.

Ik heb achterhaald dat de rederij tijdens haar bestaan in totaal twaalf verschillende schepen heeft beheerd.

Allemaal droegen ze een naam beginnend met “City of... ”.

Velen van ons hebben steeds gedacht dat er slechts twee city’s zijn geweest nl de “City of Londen” en de “City of Brussels”.

Niets is echter minder waar. Hieronder een opsomming van de door ons gekende schepen (onder voorbehoud van aanpassing of aanvulling)

- City of **Brussels** (5x),
- City of **London** (2x),
- City of **Charleroy** (2x) – let op de schrijfwijze van Charleroy (**Charleroi**) –
- City of **Ghent** (1x),
- City of **Malines** (1x)
- City of **Verviers** (1x).

Deze schepen hadden bijna allemaal een gemiddelde tonnenmaat van 850 tot 1000 t.

De boten waren niet afkomstig van één bepaalde scheepswerf, zodat het type al eens kon verschillen. Hoewel deze schepen in het collectieve geheugen zijn blijven voortleven, zijn er spijtig genoeg weinig afbeeldingen van terug te vinden.

Men heeft mij verteld dat één van de schepen, de vierde “City of Brussels” een naar avontuur beleefde toen het in mei 1940 naar Bussel voer. Toen het in de sluis van Willebroek lag werd het door twee Duitse vliegtuigen aangevallen...

Beide vliegtuigen werden echter door het pas geplaatste boordgeschut van de “City of Brussels” neergehaald.

In 1954 staat de rederij nog te Londen geboekt als bezitter van nog twee schepen "City of Brussels" en de "City of London".

De economische rol van de kleine rederij is dan al bijna uitgespeeld, het belang van de beurtvaart neemt af en door de forse uitbreiding van de vloot der overzetzferry’s, die nu ook meer en grotere vrachtwagens kunnen overzetten via het kanaal, is deze tak van vervoer te water ten dode opschreven.

De maatschappij met de “kinnekesboten” verdwijnt roemloos en in alle stilte uit het vaartzicht.

Nog lang na het opdoeken van de rederij hing aan de zijmuren van hun vroegere kantoor in de Brusselse binnenhaven een groot geëmailleerd blauw bord met de vertrekuren van de beurtvaart vanuit Brussel. Een prachtig artefact uit een episode uit de vaartgeschiedenis !

Toen ik echter een tijd later eens ging informeren of ik dat bord soms niet kon krijgen, kwastie van het te bewaren in de archieven van de NV Zeekanaal, was niet alleen het bord maar ook gans het gebouw verdwenen. Er lag toen een grote hoop zand in de plaats. In de naam van de vernieuwing van de Brusselse Zeehaven. Sic transit gloria.....

Nu blijft van dit alles ons alleen nog de herinnering, maar ja, de vooruitgang moet soms voorrang krijgen op onze nostalgie, alhoewel.....

E. Van Winghe

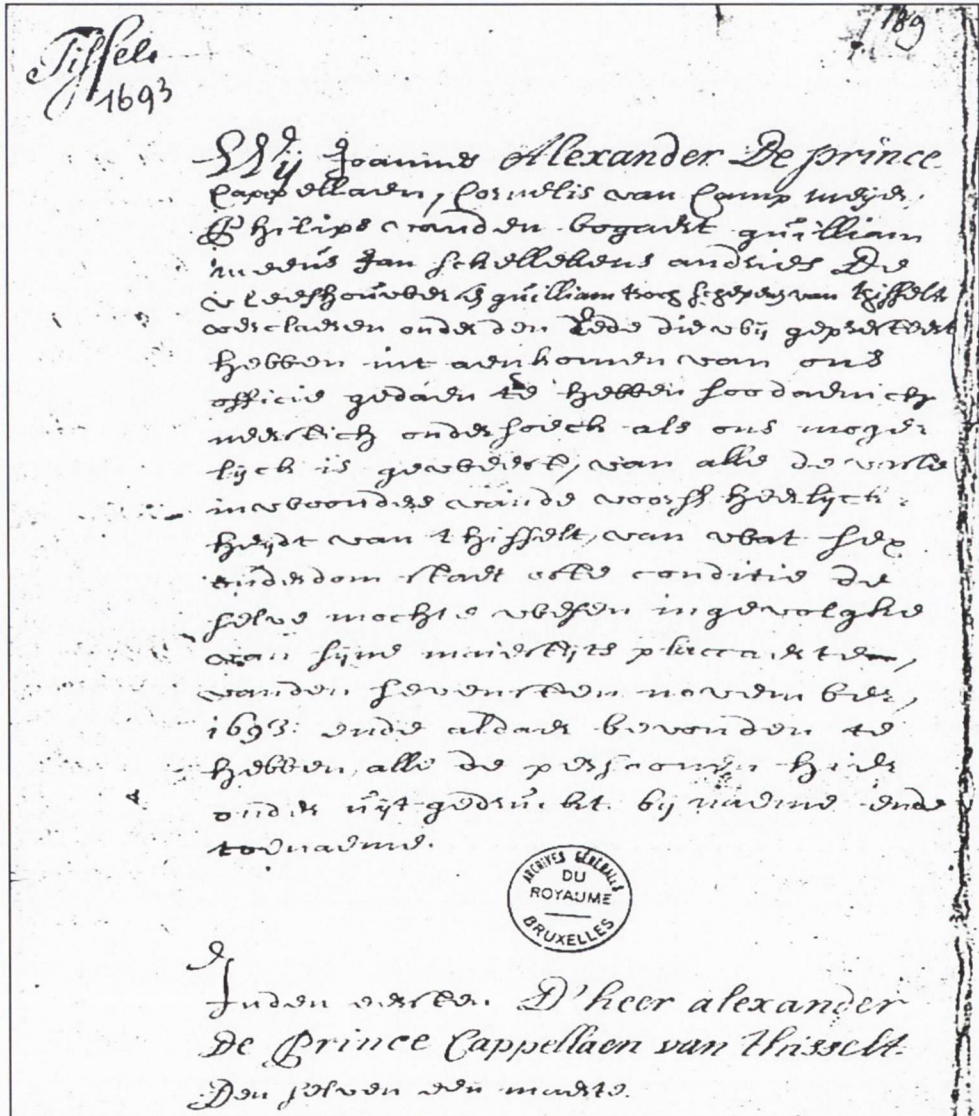
(met mijn dank aan de Hr. Fl. Van Otterdijk, foto’s privé verz.)

Volkstelling te Tisselt in 1693 ¹

Deze volkstelling is zeer interessant voor genealogen, familievorsers en samenstellers van stambomen.

Deel 1

Wij Joannes Alexander De prince Cappellaen, Cornelis van Camp meyer, Philips van de bogaert, guilliam meeus Jan Schellekens andries De vleeshouwer ende guilliam troch Schepenen van thisselt verclaeren onder de Eede die wij gepresteert hebben int aenkomen van ons officie gedaen te hebben soodaenich neerstich ondersoeck als ons mogelijck is geweest, van alle de vaste inwoonders van de voors. heerlijkheydt van thisselt, van wat sex ouderdom staet ofte conditie de selve mochte wesen ingevolghen van sijne maiestijts placcaerten, van den sevensten november 1693 ende aldaer bevonden hier onder uijtgedruckt bij naeme ende toenaeme.

(RAB Office fisc. Brab. 355)

Tisselt
1693

f° 189

Wij Joannes Alexander De prince Cappellaen, Cornelis van Camp meyer, Philips van de bogaert, guilliam meeus Jan Schellekens andries De vleeshouwer ende guilliam troch

¹ (RAB Office fisc. Brab. 355) Tisselt f° 189

Schepenen van thisselt verclaeren onder de Eede die wij gepresteert hebben int aenkomen van ons officie gedaen te hebben soodaenich neerstich ondersoeck als ons mogelijck is geweest, van alle de vaste inwoonders van de voors. heerlijkheydt van thisselt, van wat sex ouderdom staet ofte conditie de selve mochte wesen ingevolge van sijne maiestijts placcaerten, van den sevensten november, 1693. ende aldaer bevonden hier onder uijtgedruckt bij naeme ende toenaeme.

Inden eersten D'heer alexander De Prince Cappellaen van thisselt.
Den selven een maerte.

(f° 189 v°) Jan schellekens schepene out 44 Jaer ende Jenno meert sijne huijsvrouwe out 24 Jaeren.

Den selven 1 sone Jan out 6 Jaer.

Den selven 3 dochters Jenno out 4 Jaer, magdalon out 3 Jaer, ende barber out 2 Jaer.

Den selven eenen knecht Jan van meulder out 30 Jaeren,

Den selven een meijssen anna snaeckarts out 24 Jaer.

Philips van den bogaert schepenen, out 43 Jaeren, ende Joanna vloeberch sijne huijsvrouwe out 40 Jaeren,

Den selven vijff dochters te weten cato van den bogaert, out 17 Jaeren Jenno 12 Jaeren, marie out 15 Jaeren. liesbeth 9. ende anneken drij Jaeren.

Den selven eenen sone Jacobus out ses Jaeren.

Sijmon van aeckelije cleermaecker *ende* wedewaer out 63 Jaeren.

Den selven i sone guille out 19 Jaer.

(f° 190)Guilliam meeus schepenen ende pachter out 40 Jaer ende Jenneken van oosten sijne huijsvrouwe out 46 Jaer.

Den selven eenen sone merten meeus out 14. Jaeren,

Den selven drij dochters te weten cathlijn meeus, out 20, marie out 10, ende anneken meeus out 10 Jaer

Den selven eenen knecht anthoon huijsmans.

Nicolaes van hunsen hautwercker out 50 Jaeren, ende cathlijne van campenhout sijne huijsvrouwe out 49 Jaeren.

Den selven eenen sone hendrick hunsen out 16 Jaer.

Den selven twee dochters peeternelle van hunsen out 13 Jaer ende marie out 11 Jaer.

Jan van Roij smedt out 37 Jaer ende Jenneken huijsmans sijne huijsvrouwe out 42 Jaer.

Den selven 1 sone geeraert out 15 Jaer.

Den selven 2 dochters secilie out 5 *ende* Jaacquemijn out 3 Jaer.

(f° 190 v°) Christiaen Daems Jongman Raijmaecker out 30Jaer.

Judocus gees schoenmaecker out 30 Jaer ende marie de wachter sijne huijsvrouwe out 28 Jaer.

Den selven drij dochters liesbeth 6 Jaer, Jenne out 4 Jaer *ende* marie 2.

De weduwe Joos patteet, out 52 Jaer.

De selve drij sonen, te weten Jan Pateet out 22 Jaer, Joos 20 Jaer. ende nicolaes 17 Jaer.

Gillis verdickt schoenmaecker out 32 Jaer, ende marie de wit sijne huijsvrouwe out 25 Jaer.

Francois sanspeur wever out 38 Jaer ende cathlijn van oost sijne huijsvrouwe out 25 Jaer.

Den selven 2 dochters liesebet 4 Jaer ende Jenne out 2 maenden.

(f° 191) Guilliam van den brande cossaert out 40 Jaer, ende magdaleen nes out 19 Jaer. Den selven drij sonen te weten Peeter van den brande out 20 Jaeren mathijs van den brande out 14 Jaer, ende Jan out 5 Jaer.

Cornelis verschoren hantwercker out 54 Jaeren ende Jenneken smedts sijne huijsvrouwe 56 Jaeren.

Den selven eenen sone pauwel verschoren out 11 Jaer.

De selve een dochter marie verschoren out 8 Jaer.

Peeter van den bos pachter out 50 Jaer ende cathlijn vastes sijne huijsvrouwe out 47 Jaer.

Den selven 3 sonen cornelis out 23 Jaer Pauwen 9 Jaer, ende Jacobus 2 Jaer,

Den selven 6 dochters te weten Jenne out 21, marie 16, Jaecquemijne 13, cathrien 8, liesebeth 6. ende magriet 4 Jaer.

(f° 191 v°) Guilliam steenacker pachter 56. jaer ende wedewaer.

Den selven 1 sone Jan out 24 Jaer.

Den selven 3 dochters cathlijn 21 Jaer Jenno out 18 Jaeren, ende anneken out 12 Jaer.

Joos ceustermans cossaert out 40 Jaer ende Jenneken van kerckhoven sijne huijsvrouwe out 35 Jaer.

Den selven 2 sonen guilliam out 18 Jaer, ende ariaen out 10 Jaer.

De selve drij dochters barber out 9 Jaer Jenno out 7 Jaer, ende cornelia out 5 Jaer.

Peeter thijs hantwercker ~~ende~~ out 31 Jaer ende Jenno fierens sijne huijsvrouwe out 20 Jaer.

De selve een dochter barbara out 13 Jaeren.

De selve eene maerte kerstiana vastendaels out.

(f° 192) Marcus de maeijer hantwercker out 62 Jaeren, ende peeternelle deckers sijne huijsvrouwe out 48 Jaer.

De selve drij sonen Cornelis de maijer out 25 Jaer, marcus out 12 Jaer, ende gillis out 9 Jaer.

Den selven een dochter Anna out 13. Jaer.

Geeraert van hooff hantwercker, out 39 Jaer, ende Josijntien sijne huijsvrouwe out 28 Jaer.

De selve drij sonen Cornelis van hooff out 9 Jaeren, guilliam van hooff out seven Jaeren, ende Jan van hooff out vijff Jaeren.

Den selven drij dochters Jenno out 7 Jaer, maria out 6 Jaer, ende liesebeth 1 Jaer.

Enneken de wit weduwe out 44 Jaer.
De selve eenen sone hendrick out 15 Jaer.

(f° 192 v°) Cornelis Zegers Jongman ende pachter out 42 Jaeren,
Den selve twee knechten te weten franschen stalbooms out 18 Jaer, ende adriaen verhasselt out 16 Jaer.
Den selven drij mejjssens te weten Josina van Auwenus out 24 Jaer, Jenneken de wit out 19 Jaer ende elisebeth van herstraeten.

Jan de majjer hantwercker out 33 Jaeren, ende anna de backer sijn huijsvrouwe out 29 Jaer.
De selve 2 dochters marie out 4 Jaer, ende anneken 6 maenden.

Gillis verbrugghen Pachter out 37 Jaer ende Jenneken van as sijne huijsvrouwe out.
Den selven eenen knecht
Den selven een mejjssen.

(f° 193) Peeter van den heuvel hantw. out 23 ende cathlijn lauwers sijne huijsvrouwe out 24 Jaer.

Gillis van boom cossaert out 53 Jaer, ende Jenneken verschueren sijne huysvrouwe out 56 Jaer.
Den selven eene sone gillis out 17 Jaeren.

Nicolaus van thienen Cossaert out 43 Jaer, ende marie van schel sijn huysvrouwe out 42. Jaer.
De selve 4 dochters anneken van thienen, out 17 Jaeren, liesebeth xi Jaer, marie 9 Jaeren, Jenno 7 Jaeren.
De selve eenen sone Jan van thienen out 12 Jaer.

Cornelis de majjer, cossaert out 41 Jaer ende Jenneken de buijser sijne huijsvrouwe out 45 Jaer.
De selve 2 dochters marie 10, ende elisebet 11 Jaeren.

Jan schaerlaecken cossaert out 43 Jaer, ende magriet Dueven sijne huijsvrouwe out 41 Jaer.
De selve 4 sonen hendrick 14 Jaer, Jan 12, simon 6 ende Joos 4 Jaeren
De selve 4 dochters, Jenno out 16 Jaeren, Josine 9 cathrien 7, ende marie 7 Jaer.

(f° 193 v°) Jan uijterhoven hantwercker out 59 Jaer ende Jenno de bontridder sijne huijsvrouwe out 58 Jaer.
De selve twee sonen martinus uijterhoven out 21 Jaer ende hendrick out 19 Jaer.

Gillis Peeter cossaert out 37 Jaer ende anna huijsmans sijne huijsvrouwe out 38 Jaer.
De selve 3 sonen Jan peeter out 8 Jaer, Peeter 7 Jaer, ende simon 5 Jaer.
De selve een dochter marie out 3 Jaer.
De selve een maerte marie huijsmans out 18 Jaer.

Cornelis van Camp Meijer, out 25 Jaer, ende catharina van voerden sijne huijsvrouwe out 36 Jaeren.

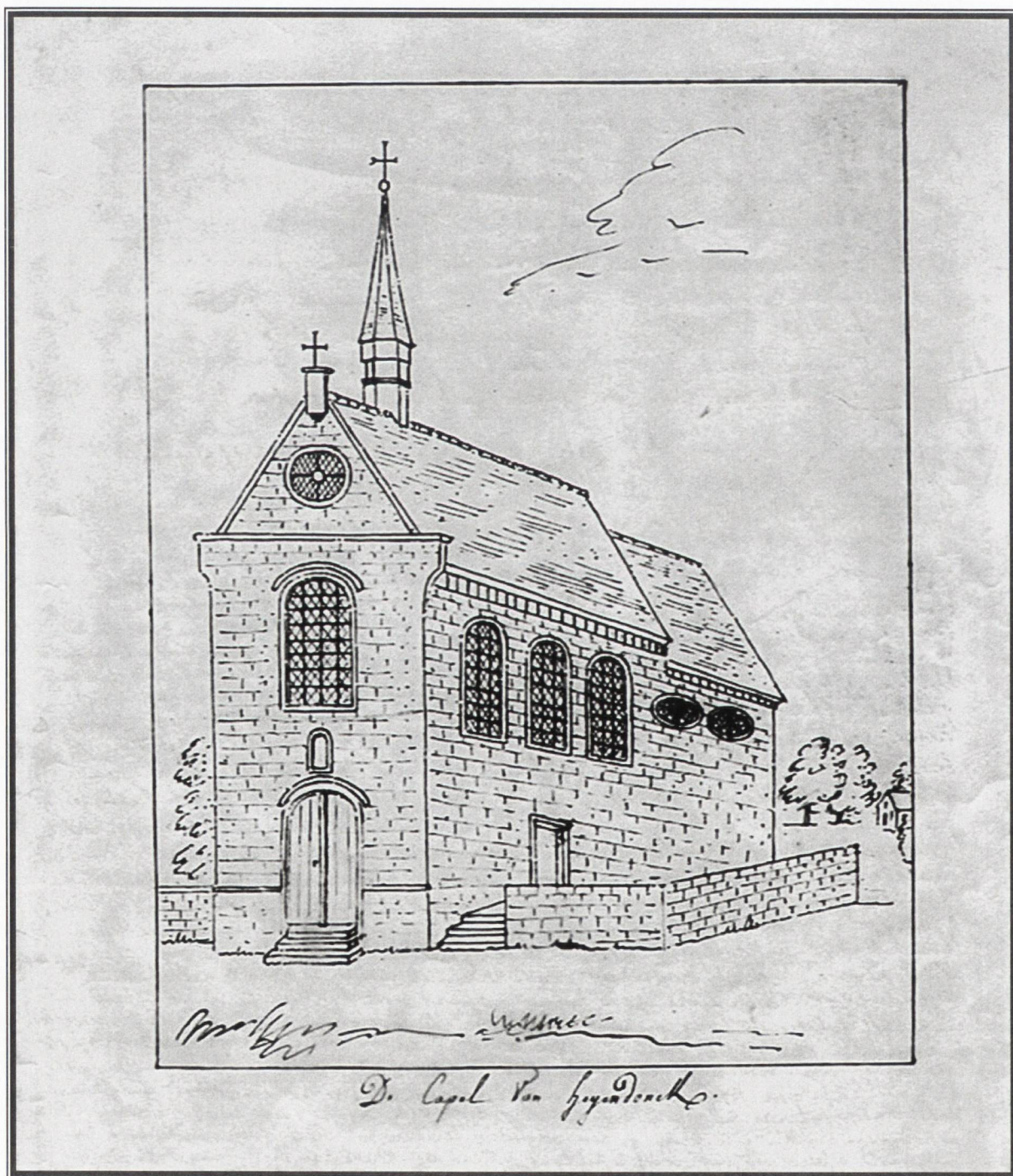
Wordt vervolgd

Leon Bernaerts

Het wel en wee van de kapel van Heindonk anno 1770

Over de kapel van Heindonk en de relatie met de parochie van Heffen is het een en ander te doen geweest. Beide dienden mekaar goed te verstaan en correct samen te werken. De misvieringen moesten goed geregeld worden: hiervoor werden de pastoor en de onderpastoor van Heffen verantwoordelijk gesteld.

Via de heer **Hervé de Meester de Betzenbroek** kwamen wij in het bezit van een zeer interessant document dat hierna volgt (ook de verduidelijking laten wij volgen, weliswaar in de originele opstelling).

Voici ce que dit cet ouvrage :

Heyendonck

Een gehucht gelegen in Brabant, hebbende Heerlyckheyt van hooge, middele, ende leege peridictie met een volle schepenbanck ende officieren, welcke toebehoort aen de Familie van den Grave van Groesbeeck, ende van het Heylig Ryck, ende staet voor het geestelyck onder het Dioceese van Mechelen van het resort van de Parochie van Heffene, ende in de seventienste eeuw afgescheyden van de Parochie van Sempst, door sententie van den Officiael van Mechelen, als veel naerder aen Heffene gelegen tot gemack der parochiaenen aldaer : in welck gehucht is gestaen eene Capelle toegewyd aen den H. Joannes Baptista, met een besloten Kerck-Hof aen de selve voor de parochiaenen te begraven, de welcke ten jaere 1733 bestonden in 200 communicanten, hunne H.H. Sacramenten in hunne Parochie van Heffene ontfangende.

In deze Capelle syn dry Autaeren, waer af den grooten is toegewyd aen den Patroon van de Kerck, ende eenen van de twee andere aen de H. Lucia, van welcke H. Maget de geapprobeerde Reliquien (aldaer door den Archidiaken Coriache verleent) in ddeze Capelle met veilen toeganck van volck geëert worden : deze Capelle heeft eene gewyde Klock, ende men reket aldaer den offer wel op ontrent 80 guldens s'jaers, die tot onderhoudt der selve besteet wordt.

Den Onder-Pastoor van Heffene is belast sondagh en Heyligdagh misse in deze Capelle te celebreren, ende bedient haer met den Coster van Heffene.

Men reket voor de inkomste van de Pastoreele rechten van Heyendonck, de competentie op 60 gulden s'jaers, uyt d'inkomste van de Capelle aldaer, ende 84 guldens s'jaers om door den Pastoor ofte Onder-Pastoor van Heffene missen gelesen te worden in dese Capelle, alle de dagen van obligatie van misse : welcke laeste inkomste syn voorgekomen van eene geïncorporeerde Fondatie, opgerecht ontrent den jaere 1625 door den Capiteyn Joos De Smeth ende Barbara de Pretere syne huysvrouwe, twee missen aldaer ter weke gefondeert hebbende; de selve Capelle heeft noch 6 guldens s'jaers inkommen om missen te lesen op den woensdag ter eere van de H. Lucia; ende noch 5 guldens inkomste s'jaers met noch oock 3 guldens ontrent de octave van de H. Maget Lucia. Het grootste deel der Tiende van dese plaetse, werd door den Heer der selve genoten ende het ander deel door het Capittel metropolitaen van Cameryck, daer uyt een deel gevende aen den Pastoor van Heffene, het Pastoreel tot Heyendonck bedienende.

Dese Capelle heeft eenen Kerckmeester die alle vier jaeren vernieuwt wordt, ende doet syn rekeningen, als wanneer hy afgaende moet eenen anderen Kerckmeester aenstellen te samen met den Pastoor van Heffene den sondag voor O.L.Vrouw Onbevleekte Ontfangenisse.

In dese plaetse is woonachtig eenen Schoolmeester, die in den winter de kinderen onderweyst.

Achter de Capelle van dese plaetse worden noch eenige overblijfsels gesien van een Gasthuis dat aldaer in vorige tyden gestaen heeft ender sedert is verhuyst, woonende tot Puers.

In het midden van de Choor van dese Capelle voor den hoogen autaeer legt desen serck op de welcken den naem der Fondateresse is verdonckert.

Hier leyt begraven / Jouffr. Royinne Roescan / huysvrouwe van Captn Joos De Smeth / die sterft den 18 november 1625 / heeft bezeth in dese Capelle te doen 2 missen alle weeken / maer wordt t'selve niet onderhouden / de vrienden moghen het selve weder pretenderen ende den voornoemde Heer Capt Joos De Smeth / sterft den 20 october 1631 / Bidt voor hun siele //

Meer wetenswaardigheden omtrent de kapel en haar bewoners.

De parochie Heindonk behoorde tot de moederparochie Zemst in het bisdom Kamerijk (Cambrai) evenals Heffen en omliggende parochies. Waarschijnlijk bestond de kapel reeds vóór 1487. Is naar verluidt gebouwd tussen 1460 en 1480.

Volgens J. Verbesselt zou het klooster gebouwd zijn rond 1500².

Johannes de Palude of Vandenbroeck zou in 1478 betrokken geweest zijn bij de oprichting van het nieuwe klooster "Vredesdal".

Aan de basis van de hele geschiedenis rond de kapel te Heindonk ligt de stichting van een Augustijnerklooster te Reingerskerke in Zeeland, een eilandje in de nabijheid van Zierikzee bij het eiland Schouwen-Duiveland.

Ingevolge de talrijke overstromingen met veel waterrellende verlieten de kloosterlingen het gebied en vestigden zich te Bergen-op-Zoom dat ze op hun beurt verlieten om zich in te planten in Altrem (Ekeren?) in het bisdom Luik.

De genoemde kloosterstichting van de Augustijnerkanunniken had niet de nodige middelen om in haar onderhoud te voorzien en werd omgevormd tot een nonnenklooster te Heindonk naast de toenmalige kerk.

In Ekeren zou het aantal nonnen tamelijk groot zijn geweest en ook zij hadden het daar vrij moeilijk waardoor een opsplitsing gebeurde en er een aantal nonnen in 1486 hun intrek namen in het genoemde klooster "Vredesdal" te Heindonk.

Als eerste proost of rector werd frater Adriaan aangesteld en de kapel werd toegewijd aan Sint-**Jan**-Baptist, wellicht door het feit dat de stichter **Jan** Vandenbroeck heette.

Men ging ervan uit dat de nonnen het in Heindonk wel zouden gedaan krijgen om in hun eigen onderhoud en behoeften te voorzien. Dit scheen in de eerste jaren wel te lukken.

Zij verwierven gronden en verbouwden meerdere akkers en weilanden. Nogmaals, het scheen voor hen in Heindonk te lukken. Zij slaagden erin om zelf in hun behoeften, kledij en levensmiddelen te voorzien. Alles scheen vlot te verlopen ... tot de grote overstromingen van 1551-1552 alles in de war stuurden. Deze overstromingen met een hoog waterpeil duurden te lang (6 maanden) en beletten alle werkzaamheden rond de kapel en op de velden. Men kon het klooster slechts verlaten per boot. De kloosterlingen konden nu op hun beurt niet meer voorzien in hun eigen levensmiddelen en noodzakelijke behoeften en werden genoodzaakt naar een degelijke oplossing te zoeken.

Een oplossing kwam er door hun verhuis naar Kalfort.

Het geringe aantal nonnen en de verslapping van de kloostertucht in Kalfort deden Robertus de Croy, bisschop van Cambrai, besluiten de religieuzen te vervangen. Na een nauwgezet onderzoek werd beslist het Augustinessenklooster Vrededaal van Heindonk over te dragen naar Kalfort. Kalfort was beter geschikt voor een kloosterverstiging en er waren voldoende financiële inkomsten. Na het akkoord van de vier overgebleven nonnen in Kalfort werd de overeenkomst bekrachtigd op 2 november 1552. Twintig zusters met hun priorin Anna Hermans, hun biechtvader en zijn helper kwamen over naar Kalfort.³

De zusters van Heindonk kwamen in het bezit van al de gebouwen, landen en rechten op voorwaarde van aan de vroegere nonnen een behoorlijk pensioen te betalen en naast hun klooster ook het gasthuis te blijven bedienen. Arme pelgrims zouden dus blijvend worden opgevangen, zoals de bestaande fundatie verplichtte. Aan de nieuwe religieuzen werd streng verboden ter gelegenheid van de kermis feestmalen te geven aan wereldlijke personen, zoals de kloosterzusters in Kalfort vroeger hadden gedaan.

² J. Verbesselt – Het Parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13de eeuw – blz 393 – deel X

³ Zie 'Het Kalfortse klooster' door Luc Schokkaert

De pas aangekomen zusters waren kanunnikessen volgens de regel van de Heilige Augustinus. Zij droegen een wit habijt en waren verplicht tot koordienst. Zij zongen dagelijks de getijden. Het gasthuis werd Vrededaal genoemd naar hun oude klooster in Heindonk.

Met de Augustinessen komende uit Heindonk brak een nieuwe bloeiperiode aan voor het Kalfortse⁴ klooster. De nonnen begonnen in 1553 het koor van de kapel te vergroten om de koordienst te kunnen houden. Het nieuw gebouwde koor mat 10 meter op 8 meter. Ook aan het klooster deden zij opvallende verbeteringen. Zij bouwden een nieuwe refter, een nieuw werkhuis en een nieuwe slaapzaal.

De Zuidelijke Nederlanden werden op het einde van de zestiende eeuw erg geteisterd door oorlog en hongersnood. Ook Kalfort werd niet gespaard. Rond 1580 staken de geuzen het klooster en de kapel van Kalfort in brand.

Overste Magdalena Van Dale en haar medezusters werden op de vlucht gedreven. Wanneer de rust was weergekeerd, bleek een herinrichting van het klooster onmogelijk. De gebouwen waren voor het grootste deel verwoest en het klooster was geruïneerd. De overblijvende religieuzen namen met toelating van de overheid hun intrek in andere huizen. Het verlaten klooster werd gesloten en de goederen van het gasthuis en van de kapelanie werden in 1606 door de aartsbisschop Matthias Hovius aan het Seminarie van Mechelen geschonken. Hetgeen overbleef van het klooster werd in de zeventiende eeuw ingericht als woning van de kapelaan.

De kapel van Heindonk nu:

Deze wordt nu gebruikt door allerlei instanties voor activiteiten van verschillende aard; bv.

- school
- vergaderzaal
- gemeentehuis
- oefenzaal voor de plaatselijke fanfare
- feestzaal bij allerlei gelegenheden
- enz...

G. Van Auwenis

⁴ Overname uit 'Het Kalfortse klooster' door Luc Schokkaert

KORTE GESCHIEDENIS VAN LEEST

Vele eeuwen geleden, toen de Zenne nog een rol van betekenis had als rivier en zij voor kleine schepen nog normaal bevaarbaar was, ontstonden de eerste nederzettingen op haar oevers. Zo ook Leest. (Regelmatig genieten ook onze buurgemeenten van Groot-Willebroek onze belangstelling).

De kern waaruit de parochie of gemeente ontstond lag vast tegen de Zenne op het “verhef” of “hoogen oever”, waarop heden nog de kerk staat.

Heel lang geleden woonde op en bij die oever een groepje mensen tussen de rivier en de oude baan die van Zemst langs de Zenne, over Hombeek, Leest en Heffen heenschoot naar Rumst. Volgens de geschiedkundige F. De Ridder moet de bevolking van Leest toen een Frankische zijn geweest, een gemeenschap van vrije mannen levend naar het gewoonterecht der Germanen.

Ze hadden hun eigen schepensbank bestaande uit 5 schepenen, die als getuige optraden bij belangrijke overeenkomsten en verkoopkontrakten bekrachtigden.

Ze waren ook de rechters van het volk en spraken het oordeel uit als er geschillen waren onder hun mensen.

Aanvankelijk werden de schepenen jaarlijks verkozen, later ging dit ambt over van vader op zoon.

De oudste schepenen van Leest ons bekend zijn :

in 1270 : Arnoldus de Proddeghem.

1271 : Gozewyn Dunker, Gozewyn vander Molen (de Molendino), Jan van Rendelbeke, Arnold van Blaesveld.

1302 : Peter vanden Santvorde, Gisebert vanden Amere of Hamere.

1306 : Mathys vander Sinnen, Jan de Smet, Wouter Sergodevert, Peter vanden Santvoorde, Nikolaas Holteken.

Door de overeenkomst, op 31 januari 1306 gesloten tussen Theobald van Bar, de bisschop van Luik en Gillis Berthout, heer van Mechelen, werden Hombeek, Leest, Heffen, Hever en Muizen rechtstreeks onder het gezag van de schepenen van Mechelen geplaatst.

Het plaatselijke gezag werd uitgeoefend door een meier, die door de Mechelse schepensbank werd benoemd.

Zo was de vrijheid Mechelen in 1556 ingedeeld in drie meierijen. Leest vormde toen met Hombeek, Heffen en Battel één meierij. In de volgende eeuwen werd de samenstelling van de meierijen nog herhaaldelijk gewijzigd.

Tot aan de Franse revolutie is Leest steeds een deel geweest van de stad Mechelen. Na de Franse bezetting werd de gemeente zelfstandig met een eigen gemeenteraad en burgemeester, door het volk gekozen. Deze toestand duurde tot 1 januari 1977 bij haar fusie met Mechelen.

Romeinse overblijfselen

In 1939 vond de Mechelaar J. Uytterhoeven nabij Steinemolen de resten van een Romeinse woning. Op 60 cm diepte stiet hij op een vloer, deels gaaf, deels ondersteboven geworpen. Deze vloer vertoonde constante kenmerken van de goedkoopste betonvloer der Romeinse villa's in ons land.

Peilingen in de omgeving brachten danig verhakkelde stukken van Romeinse tichels en vorsten aan 't daglicht, hier en daar wat grote en kleine scherven van grijze, rode en vaal-gele ceramiek, zelfs een deel van een halfverbrande lijkurn. Ook brokjes van geel-bruine verharde leem.

Vermoedelijk ging het hier niet om een Romeinse villa, maar om een “mutatio” (een wisselplaats voor paarden). De gedachte aan een “mutatio” steunt niet alleen op de aanwezigheid van een heirbaan (de oude Mechelbaan of Kapellenbaan is een deel der Romeinse heirbaan die vroeger Utrecht met Bavay verbond over Breda, Mechelen, Merchtem, Asse, enz.) maar ook op de opvallende afwezigheid van weeldetekens in het gevondene. Ook werden door de eigenaar van Steinemolenhoeft talrijke kleine hoefijzers gevonden, toen hij een vijver groef rechtover de vindplaats.

Grondgebied en eigenaars

Leest is momenteel ongeveer 931 ha groot. Zevenhonderd jaar geleden was haar grondgebied veel kleiner.

Tot 1250 grensde Leest in het westen aan de wastina (heide). Deze barre heidestreek werd in de volksmond doorgaans Ockdonck, Hacksdonck of Zordonck genoemd en strekte zich uit langs de bossen van Aa en in de richting Meise. De huidige Bist, Kleine en Grote Heide werden er door bedekt. Die heide liep ook over Zemst, Heffen, Heindonk.

In 1250 gaf hertog Hendrik III van Brabant een stuk van die heide aan zijn onderzaten van Leest waardoor het grondgebied van die gemeente praktisch verdubbelde.

Van dan af was Leest versnipperd in twee delen, het ene (het oude kouter-en beemdengebied) behorend tot de vrijheid van Mechelen onder de prinsbisschoppen van Luik, het andere als gesneden uit de heide tot Smalbrabant, onder de hertogen van Brabant.

De scheiding liep langs de Winkelstraat, een deel van de Koeistraat en Tisseltbaan en de Blaasveldstraat.

Dat gaf aanleiding tot vele twisten, dikwijls beslecht ten voordele van Luik. Meer nog dan de bisschop trachtten de Berthouden (de heren van Mechelen) hun gezag te vestigen en uit te breiden over de Leestse heide.

Zoals deze laatsten kregen dra minder vooraanstaande en machtige families hier en daar, op het Leestse grondgebied, heerlijke rechten, zoals de abdijen van Kortenberg en Averbode, de van Rendelbeke's, de van Hertendrechts, de van Steynemolens, de van der Stratens, de van de Vennes, de van den Dales, de van Muizenes... in 1270 Adelaïde en Boudewijn de Visschere en later de edele families van der Aa, van Winckele, van Voisonck, van Walle e.a.

Ockdonck werd tot aan de Franse Revolutie (1798) bij Leest gerekend, maar parochiaal hoorde het bij Meise. In 1803 sloot het geestelijk bij Kapelle op den Bos aan.

De naam

Over de oorsprong van de naam Leest bestaan er verschillende meningen. In oude documenten vinden we Lenst (1129, 1267, 1271), Lesth (1250), Lest (1317), Liest (1217), Leest (1302, 1327, 1349, 1460 en volgende jaren).

Komt Leest misschien van het oorspronkelijke "lisc" of "lise of lese" en "uth" een plaats waar lis of biezen groeien of van het middelnederlands "lees, lese, leise" wat betekent gracht, voor of wagenspoor. In het Leestse dialect ook "karliës" genoemd. De benaming zou wijzen op de slijkerigheid van de bodem waar verschillende "lesen" samen liggen. Door de moerassige grond langsheen de Zenne liep weleer een oude baan die ging over Zemst, Hombeek, Leest, Heffen en Rumst. Het drukke gerij maakte onbetwistbaar vele wagensporen of "lesen".

Een andere verklaring, misschien zonder historische waarde, maar te mooi om niet te vermelden, vonden we in de "Chronyke van Mechelen" van Remmerus Valerius :

"Omtrent het jaer 640 quamp tot Muysen den H. Lambertus, die aldaer vele mirakelen dede en vont eenen tempel staen ter eeren van de negen goddinnen des gesanghs (de muzen) die daer van de heydenen aanbeden werden. Maer den h. Lambertus wierp die uyt den tempel ende verjoech door syne predicatie alsoo de heydenen. Eenigen teyt daer naer van gramschap soo vergaerden de heydene met de ongelooovige van Mechelen naer de Battalie, welke nu genoemd wordt Battel, alwaer den H. Lambertus tegen de ongelooovige moest stryden, ende door Godts toedoen namen sy de vlucht, ende meynden den slag te verheffen ter plaetse hetgene men nu noemt Heffen, maar tevergeefs vluchtende tot Leestse alwaer datwas het "**Leste**" gevecht."

Kerk

Het is onbekend wanneer de eerste kerk te Leest zou gebouwd zijn. In 1129 deed Burchard, bisschop van Kamerrijk afstand van de parochiale kerk van Leest ten voordele van de Benedictinessen-abdij van Kortenberg. Dat is het oudste document dat over Leest gewaagt.

Wordt vervolgd

Marcel Eduard Van Hoof

Uit "den tijd" van toen, vonden we in onze archieven, een vrij oud, maar bijna intact, en vrij stevig kartonnetje van 72 jaar geleden! De in Willebroek zeker niet onbekende fanfare "Eendracht" nodigde hiermede toen haar leden en sympathisanten uit om opnieuw een verkleed maandbal bij te wonen. De beleefdheid waarmee deze, (misschien wat overdreven) tekst is opgesteld, kan men tegenwoordig ver te zoeken. Wel raar is dat deze fanfare voor haar bal zich begeeft in het hol van de leeuw, het "Casino" was immers de thuisbasis van hun antipolen, de mannen van "den Amelinckx" nl "de Kon. Harmonie Sint Cecilia"

Willebroeck, den 24 Februari 1936.

KONINKLIJKE FANFAREN

" EENDRACHT "

(gesticht op 1 Januari 1850)

WILLEBROECK

Maatschappij onder het Eere-Voorzitterschap van
Mr Jules VLAEMINCK.

MIJNHEER,

Op algemeen aanvraag, gedaan tijdens het laatste Teerfeest, heeft het bestuur besloten haar maandbal terug in voege te brengen.

Een

VERKLEED BAL

zal plaats hebben in 't lokaal

" CASINO " op Zaterdag 7 Maart 1936,

om half acht 's avonds.

Wij hebben de eer en het genoegen U en uwe Dame, alsook de inwonende jonge Heeren en Jufvrouwen, uit te noodigen op dit feest.

Wij hopen dat eenieder het zich als plicht zal achten tegenwoordig te zijn ten einde ons allen in de beste stemming te vermaken.

LEVE DE FANFAREN EENDRACHT en tot Zaterdag 7 Maart !

HET BESTUUR :

De Secretaris,
Ed. BAEYENS.

De Voorzitter,
Arm. VAN HERP.

De Onder-Voorzitter,
Jos. EERAERTS

Druk. J. Emmers, Tel. 316, Willebroeck

Hoog (of laag?) bezoek: onderzeeërs in “de Vaart”

Het is een hardnekkig gerucht dat in Willebroek al een tijdje de ronde doet, en waar verschillende mensen onze aandacht op vestigden: er zou ooit ‘een hele vloot onderzeeërs’ de vaart hebben bezocht. Om welke schepen het ging, bij welke gelegenheid ze naar onze streek afzakten, in welk jaar of welke periode dit alles plaatsvond en...of het verhaal überhaupt klopte, bleef echter onduidelijk. Maar het verhaal sprak wel érg sterk tot onze verbeelding en zoals de uitdrukking zegt: wie zoekt, die vindt.

Geen betere plaats om iets te weten te komen over het kanaal, zo dachten we, dan in de annalen van de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel (de ‘Maritime’), de vennootschap die van 1896 tot in de late jaren 1980 de vaart beheerde. We doorzochten de jaarboeken van de vennootschap vanaf begin 1900, en stuitte zo uiteindelijk op de oplossing van dit raadsel... en die blijkt nog opmerkelijk ook!

Expo

Begin dit jaar stonden de media bol van de herinneringen aan Expo '58. Wat minder bekend is, is dat Brussel ook in 1935 instond voor de organisatie van dit mondiale gebeuren. De paleizen op de Heizel dateren overigens van die tijd. De ‘Maritime’ neemt deel aan dit evenement. De wereldtentoonstelling 1935 staat immers in het teken van het thema transport (met name omdat de Belgische Spoorwegen hun 100ste verjaardag vieren) en dan kan ‘Bruxelles-port-de-mer’ uiteraard niet ontbreken.

Op uitnodiging van de ‘Maritime’ komt – vermoedelijk van 14 tot 25 mei 1935 – behalve een aantal oorlogsschepen en het Belgische schoolschip Mercator, ook een vloot onderzeeërs naar Brussel, zoals het jaarverslag van 1935 meldt:

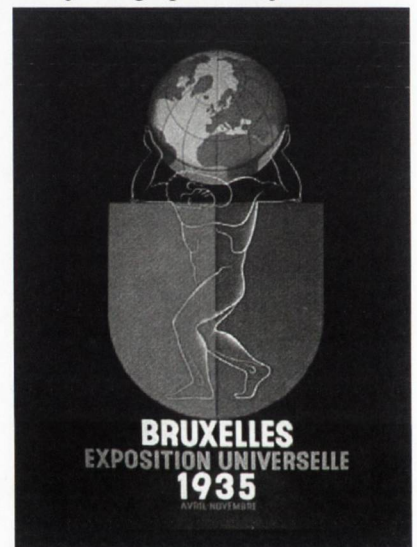
“Participation à l’Exposition Universelle et Internationale de Bruxelles 1935.

A l’occasion de sa participation à l’Exposition de Bruxelles, le diplôme de Grand Prix a été décerné à notre Société.

Pendant le cours de cette imposante manifestation internationale, le port et le canal maritime de Bruxelles ont vu défiler dans leurs eaux des unités sous-marines du Danemark, d’Angleterre, de France, de Hollande, de Suède, des doubleurs de mines anglais et norvégiens et un important destroyer de la marine américaine. La Société, a réservé le meilleur accueil à toutes ces belles unités des nations amies qu’au navire-école ‘le Mercator’.”

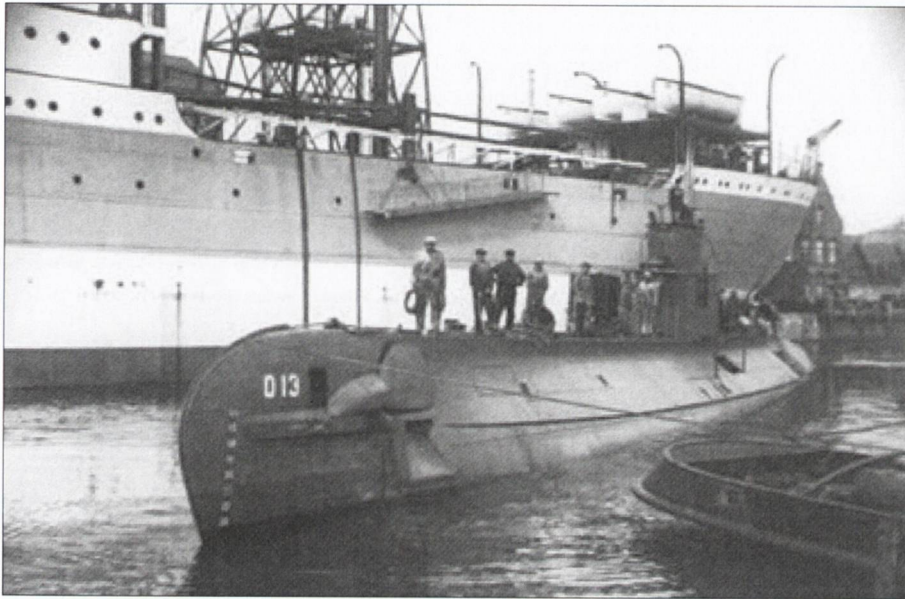
Over welke schepen het precies gaat, wordt in het jaarverslag niet vermeld. Wat speurwerk op de website van de Franse en Nederlandse Marine en van het Belgische Studiecentrum voor Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA) levert ons echter enkele namen en afbeeldingen op van de Franse en Nederlandse deelnemers, die wij u uiteraard niet willen onthouden.

Van Franse kant blijkt het te gaan om vier onderzeeërs: de Danaë, de Eurydice, de Méduse en de Diane. Het archief van SOMA herbergt een foto van drie van deze schepen, tijdens het aanmeren in de Brusselse voorhaven⁵. Nederland stuurt twee onderzeeërs: de O13 en O15.

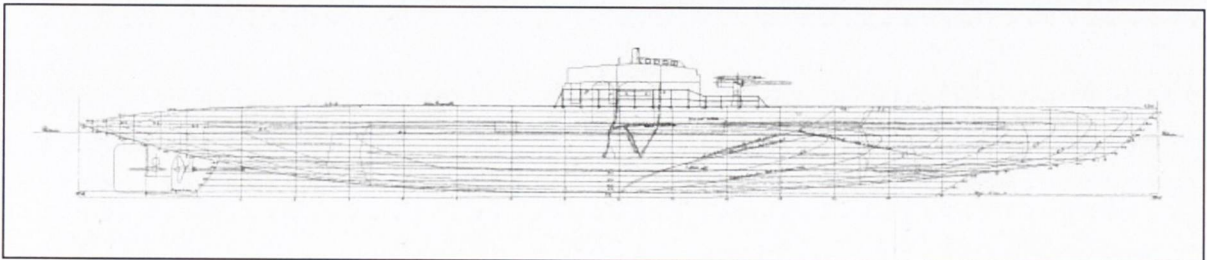
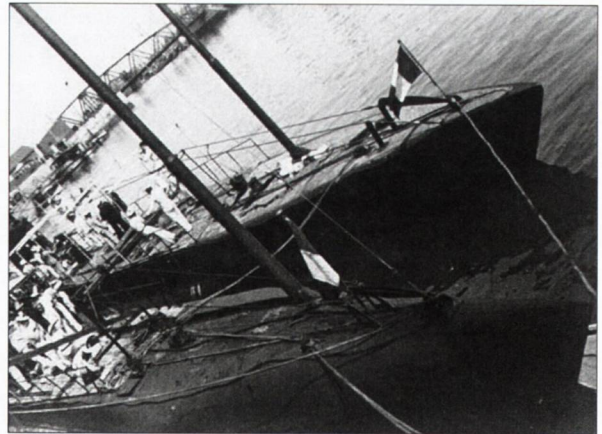
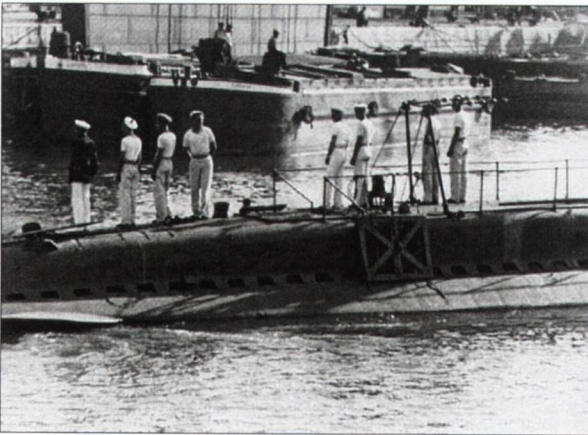

Eén van de affiches die voor de expo van 1935 werden gemaakt

⁵ Bewuste foto is onder het nummer 40316 of onder de zoekterm ‘duikboot’ raadpleegbaar op de online beeldbank van het SOMA: www.cegesoma.be. Gezien de restricties (i.v.m. copyright) opgelegd door het SOMA kunnen we de foto hier niet reproduceren.

De Nederlandse onderzeeboten O15 (boven) en de O13 (onder). De plaats waarop deze foto's werden genomen is niet bekend, al vertoont de omgeving op onderste foto enkele opvallende gelijkenissen met een door het SOMA bewaarde foto

Foto's boven (links en rechts): de Franse onderzeeboot Méduse. Onder: detail uit de bouwplannen van een onderzeeboot van het type Ariane, waartoe onder meer de Danaë en de Eurydice behoorden.

Rol in WOII

De Franse en Nederlandse onderzeeërs spelen later allen een kleine rol in de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

De Franse **Eurydice** voert tijdens deze oorlog een bewakingsopdracht uit in het Zuid-Franse Toulon, maar wordt er gesaboteerd achtergelaten wanneer de Duitse troepen de havenstad binnenvallen. De Duitsers zullen het in 1943 trachten weer in gebruik te nemen, maar verklaren het in 1944 'onbruikbaar'. In 1944 wordt het door bombardementen tot zinken gebracht. In 1945 wordt het geborgen en omgevormd tot vlot.

De **Danaë** en **Diane** worden in de periode 1940-1942 ingezet in Oran (Algerije), dat toen onderdeel was van het Franse Vichy-regime. In juli 1940 blokkeerde de Britse koninklijke marine daar Franse oorlogsschepen in de haven nadat zij weigerden te reageren op een Brits ultimatum dat ervoor moest zorgen dat de stad niet in Duitse handen zou vallen. Deze actie versterkte de haat van Vichy Frankrijk tegen Groot-Brittannië voorgoed, maar overtuigde de wereld, en met name de Verenigde Staten van Amerika, van de Britse wil om ook alleen te blijven vechten tegen Nazi-Duitsland en zijn bondgenoten.⁶

De **Méduse** tenslotte, wordt eveneens ingezet in Oran, in Brest en in Casablanca (Marokko), waar hij in 1942 verwikkeld geraakte in de bekende operatie 'Torch' van de Western Task Force. Hij tracht er de Amerikaanse oorlogsbodem USS Massachusetts tot zinken brengen, maar wordt bij een luchtaanval zodanig beschadigd dat hij moet vluchten naar Cap Blanc en naar Mazagan (Marokko), waar hij strandt. Op laatstgenoemde plaats zouden nog steeds restanten van het wrak te vinden zijn.⁷

De Nederlandse **O15** wordt tijdens de tweede Wereldoorlog op verschillende plaatsen ingezet als patrouille- en oefenschip, onder meer in Canadese wateren, voor de Nederlandse, de Schotse en IJslandse kust, zonder noemenswaardige gebeurtenissen tot gevolg. In 1946 wordt het als schroot verkocht. De **O13** wordt in 1940 ingezet als patrouilleschip nabij Skaggerak (Denemarken), maar vergaat er in omstandigheden die tot nu toe onduidelijk blijven. Zelfs de locatie van het wrak is niet bekend.⁸

Voor herhaling vatbaar...?

Over de Britse, Zweedse en Noorse schepen en over het Amerikaanse schip konden we vooralsnog geen verdere gegevens terugvinden.

Volgens een mondelinge getuigenis ons overgebracht door de zoon van een werknemer en later zélf werknemer⁹ van de vroegere NV Zeekanaal en haveninrichtingen van Brussel, zou later op alvast één gelegenheid opnieuw een vloot onderzeeboten het kanaal hebben bezocht. Verdere details ontbreken, al vond dit bezoek vermoedelijk plaats in de jaren 1950 (mogelijk naar aanleiding van Expo58 of een van de congressen van PIANC (Permanent International Commission for Navigation Congresses). Het jaarverslag van de NV Zeekanaal en Haveninrichtingen van Brussel van 1935, vermeldt alvast dat in dat jaar, behalve voor de wereldtentoonstelling, ook voor een congres van PIANC (in de loop van september) een vloot onderzeeërs en schepen naar het kanaal wordt gehaald.

Kevin Polfliet

Oproep

Wie naar aanleiding van dit artikel meer informatie of beeldmateriaal heeft over de vermelde (of andere?) bezoeken van onderzeeschepen aan het Zeekanaal Brussel-Schelde, wordt vriendelijk uitgenodigd dit te melden aan de redactie.

⁶ Bron: Wikipedia.org.

⁷ Bron: 'Caratéristiques, histoire et destin des sous-marins français' – internetgids door M. Castel: <http://pagesperso-orange.fr/sous-marin.france/> en Service historique de la Défense, website van het Franse Ministerie van Defensie: <http://www.servicehistorique.sga.defense.gouv.fr/>

⁸ Bron: <http://www.dutchsubmarines.com/>

⁹ De heer Edgard Van Meulder, mondelinge getuigenis, 2007.

De weg naar de Asscherdonckstraat

Een nieuwe oude straat in Willebroek

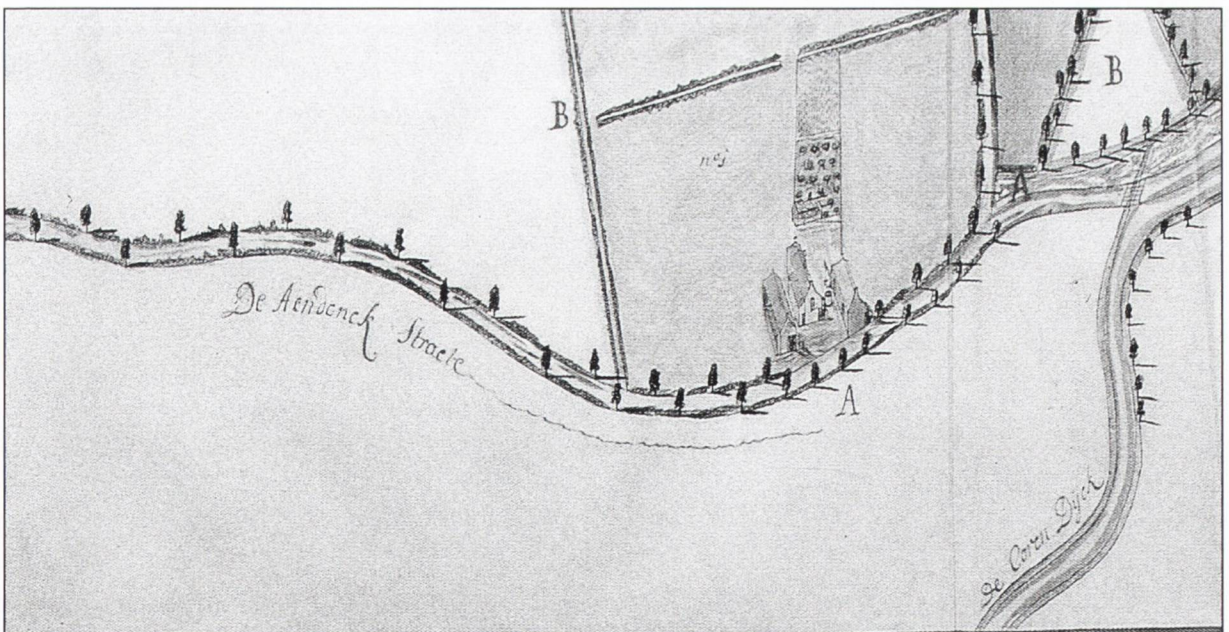
(Aanvulling)

Appeldonckstraat is geen Asscherdonckstraat !

Een onthullende akte

Helemáál duidelijk wordt het in een akte van notaris Jan De Cock dd 7.8.1740. Die handelt over de verhuur van 'de kleine tienden' in Willebroek (een belasting van 10% op producten van o.a. tuinbouw, terwijl de 'grote tienden' o.a. op graanproducten sloegen). De pastoor bezat het recht om die tienden te innen, maar kon dat recht ook verhuren. In dit geval verhuurt pastoor Van Schaubroeck de rechten in de diverse wijken van Willebroek. Daarbij worden die wijken ook omschreven. Er waren drie wijken ten oosten van de Vaart en acht wijken ten westen van de Vaart. De derde wijk ten oosten van de Vaart wordt als volgt bepaald: *al hetgene ligt tussen de Asserdonckstraat, lopende van het sas van Willebroek naar Blaasveldse heide tot aan de tonnebrug op de corendijk, met al hetgene is liggende op Schoondonck op de oostzijde vaart.*

Met andere woorden: de Asserdonckstraat liep van aan het Sas van Willebroek tot aan de Tonnebrug. De straat bevatte dus ook een stuk van de huidige Fabriekstraat, draaide daarna bijna in een rechte hoek naar het oosten ('de hoek van de Asserdonckstraat', zie hoger) en liep vervolgens onder meer langs de twee hoeves van Ter Kameren tot aan de 'Tonnebrug' op de 'Corendijk'. Dat zou bv. ook het weerkerende toponiem "Hoek van de Asserdonckstraat", (hier "Hoek van de Achterdonckstraat") kunnen verklaren, de straat draait daar dan effectief in een hoek van 90°. Die Corendijk volgde de Zwarte Beek vanuit Blaasveld en kwam nabij de 'eerste hoeve van Ter Kameren' tot vlakbij de Asserdonckstraat. Dat blijkt uit onderstaande kaart uit de Atlas van Ter Kameren (de Asserdonckstraat heet hier Aendonckstraet):

Vandaar liep de Corendijk min of meer parallel met de straat richting Heindonk. De Asserdonckstraat strekte zich luidens de vermelde akte uit tot aan de Tonnebrug. Die overbrugde de Corendijk en de Zwarte Beek een eindje verder naar het noordoosten, net op de grens met Heindonk. Dat zien we op onderstaande NGI-stafkaart uit 1970, waarop het verloop van de Zwarte Beek (met de oude Corendijk) tot aan de Tonnebrug ('Tonnekensbrug') goed te volgen is. Door de werken in Hazewinkel

(Watersportbaan) is de brug samen met een deel van de Heindonkse Steenweg / Asserdonkstraat verdwenen. De Corendijk is vanuit de Broekstraat nog wel bewandelbaar tot aan de Watersportbaan.

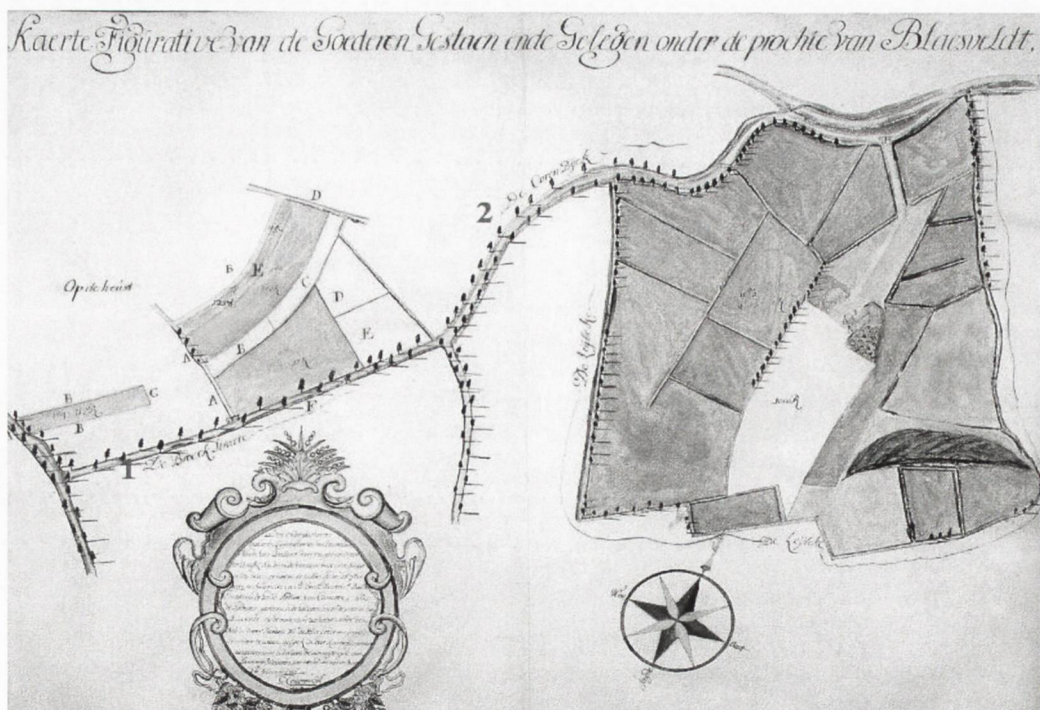
Een duidelijk bewijs dat de Asserdonkstraat zeker niet de Appeldonkstraat is, vindt men ook in volgende tekst, die in de genoemde akte van 7-8-1740 wordt aangehaald :

Pastoor VAN SCHAUBROECK verhuurt de kleine tienden (zie hoger) van Willebroek.

Eerste wijk : Oostzijde vaart begint van en met de hofstede wwe Jan De Boeck en Gommer Liekens op de hoek van de Achterdonkstraat dezelfde straat tot Scheldedijk alle tgene is westwaert liggende lest gebleven weduwe Jan Bogaerts-Gillis Verheyden.

Tweede wijk : land hetgene ligt oostwaerts tegen de voors. Leye tussen de Achterdonkstraat, Marunchelendijk(?) en Scheldedijk lest gebleven aan Guilliam Segers – Gillis Verheyden.

Derde wijk : al hetgene ligt tussen de Asserdonkstraat, lopende van het sas van Willebroek naar Blaasveldse heide tot aan de de tonnebrug op de corendijk met al hetgene is liggende op Schoonendonck op de oostzijde vaart lest gebleven aan Gillis Boey. (door Scheldedijk bedoelt men hier zeker de Rupeldijk omdat men vroeger regelmatig de naam Rupel verving door Schelde).

Kaerte figurative van de Goederen Gestaen ende Gelegen onder de prochie van Blaasveldt

Dat de Broekstraat (1) en de Corendijk (2) in elkaars verlengde liggen ziet men duidelijk op voorgaande kaart .

De Tonnekensbrug heeft het vervoer mogelijk gemaakt tussen Willebroek en de dorpskom van Heindonk via de Asscherdonckstraat (Asserdonckstraat, Achterdomstraete, Aendonckstraete, Kaasstraat, Heindonksesteenweg).

In de nabijheid van de Tonnekensbrug was er ook een hoeve gelegen, (de Tonnekenshoeve) die laatst bewoond werd door L. Huyghe.

1) Tonnekensbrug 2) Tonnekenshoeve 3) Tussen de rode lijn ligt de roeivijver Hazewinkel

Een gedeelte van de Heindonksesteenweg alsmede vele hectaren grond en weiland werden onteigend voor zandwinning en dit ingevolge het K.B. van 22-9-1970. Kort daarna werden de graafwerken aangevat. Hierdoor ontstonden de zeil- en surfvijver aan kasteel "De Bocht" en de roeivijver van Hazewinkel. Na 36 jaar kunnen vele Heindonkenaren zich niet meer herinneren hoe de situatie juist was van vóór de zandwinning. Veel is uit het geheugen verdwenen en slechts enkelen kunnen zich nog slechts een vaag beeld vormen van de Heindonksesteenweg ex Asscherdonckstraat.

Paul De Borger en Gust Van Auwenis

Bronnen en bibliografie:

- Apers, Chris: *De Weeskamer van Willebroek*, 2006
- Apers, Chris: *Schepenbrieven van Willebroek (1549-1674)*, 2 delen, 2007
- De Decker, Karel; *Hoeve De Vleug te Willebroek*, 2003
- De Decker, Karel: *Geschiedenis van de Willebroekse straatnamen*, 1989
- Everaet C.J., *Caerte Figuratief van tPachthof genaemt de Vleuge*, 1797, RA Brussel
- Gysseling, Maurits: *Toponymisch Woordenboek*, 1960
- Laurent, René (ed.), *De goederen van de abdij Ter Kameren in Brabant, Kaartboek, 1716-1720* (1996)
- Popp, Philippe-Christian, *Atlas cadastral parcellaire de la Belgique, Commune de Willebroeck*, ± 1860
- Roggeman, Gaston: *Notaris Antoon Van der Veken, 1688-1714*
- Roggeman, Gaston: *Notaris Jan De Cock, Willebroek, 1714-1755* (3 delen)
- Roggeman, Gaston: *Notaris Jan De Maeyer, 1756-1789* (2 delen)
- Willebroek, *Volkstelling 1796*, microfilm, RA Antwerpen
- Willebroek, *Burgerlijke stand 19de eeuw* (Kopies akten in Bibliotheek Willebroek)

Een gerenommeerd reporter (die zijn reportage ondertekende met Avis) op bezoek in de Appeldonkstraat anno 1935 voor de wedstrijd KWSV – Wezel Sport 0-0

- Na enkele ogenblikken voelden wij ons weldra op ons gemak en gretig namen wij het voorstel aan, even langs de instellingen van de Willebroeksche Sportvereniging te lopen. De scholieren van de plaatselijke ploegen waren daar juist aan de slag met hunne makkers uit Boom – dus- een goede introductie. Willebroek heeft niets te benijpen van vele grote clubs. Het terrein is op enkele minuten gaan van het station, maar werd dat voor ons ene grote verrassing ! Neen, dat is toch geen instelling van tweede divisie? Een terrein van de gewenste afmetingen, flink afgesloten, en dan mijne vrienden, eene tribune, plaats biedend aan niet minder dan 600 toeschouwers! Wij hebben al instellingen gezien van eerste afdeling waar het heel wat minder groots is ingericht hoor.

- Met gewillige fierheid worden wij door de heer Pickery rond geleid, en wij vragen ons af hoe een tweede divisieploeg het aan boord legt, om zulke weelde te kunnen veroorloven. Onze verbazing stijgt ten top als wij vernemen dat alles eigendom is van de Club. Eene waarde van meer dan een half miljoen, en geen frank schuld ! Nou Kees, zijn dat kloppen!

Och zegt de heer Pickery, gemoedelijk bloeiende finances voor eene club, misschien wel moeilijk, maar niet onmogelijk als men een kassier heeft die Van den Bossche noemt, vroeger zelf speler was, altijd een ledige beurs toont, maar tenslotte de looikens bijeen houdt als een echte bankier.

Van kassier promoveerde hij tot beheerder en blijkt de right man on the right place om eene club recht te houden.

- Daar ontmoeten wij de heer De Moor, een der stichtende leden. Hij schijnt wel aandeelhouder te zijn van de "Stella" brouwerij. Hij giet ten minste menig dingeskens door zijn luchtpijptakken. Op de wedstrijden dient men voor hem op te passen, want menig onverwacht schot komt soms tegen uwe schenen terecht, als hij in zijn element is.

- En Gaston Mertens, die flinke correspondent van ons blad is wel weinig van zeggen, maar schijnt des te handiger in het schrijven. Men hoeft nooit bang te zijn geen copij te hebben, want hoe meer hij mag schrijven, hoe liever hij het heeft, daarom is hij zeker met het postje van clubsecretaris gelast.

- Nadat de heer Van den Bosche tot beheerder promoveerde, diende er een ander met het baantje van geldbewaarder gelast. Maar hier in Willebroek heeft men geen tekort aan goede elementen. L. Verelst die wij niet dachten te kennen, herkende ons, en weldra – ja er ging ons een lichtje op. Verelst, van Credit Anversois, ja, ja... een bankbediende moet wel de gedroomde man zijn voor een Club. Hij is minder zwijgzaam als de vorige, maar is nu eenmaal zoals hij is. Moeder leerde ons immers niet praten om te zwijgen.

- Marcel Baeyens, voorzitter der ziftingscommissie, is de zalvende barmhartige samaritaan. Hij zift wel, maar vit niet, en weet het hekken altijd naar den winkel te hangen. Een goed clubafgevaardigde die fel van orde houdt en ook toepast.

- De voorstelling gaat voort : Jules Vermeersch, ondervoorzitter van de club, kalm en goedgehartig. Hij schijnt een ware doelschutter op den handboog te zijn. Leerden de forwards misschien het geheim der schieting naar doel van hem ?

- Weer een bevoegd man is voorzeker Gerard De Barbieux. Gewezen bokser van naam, schijnt deze clubman wat wreedaardig, niets is minder waar, maar Geard kent wat van training en verzorging, en de spelers bevinden zich allerbest onder zijn bekwame leiding.

Ons uitstapje bracht ons alvast een stel nieuwe kennissen en vrienden bij, maar de tijd vliegt snel en wij haasten ons even weg om een stukje te gaan eten om tijdig naar de hoofdkamp terug te keren. Wanneer wij rond twee uur naar het terrein der feestelijkheden terugkeren, staan wij nogmaals in verbazing. Is dit een tweede divisiematch waar die honderden mensen naar toe gaan? Niet te geloven. Wij schatten de menigte op een 3000 man. Wat denken die hogere clubs van zo'n grapje?

Men ziet inmiddels dat het een grote gala is. De supporters-muzikanten zijn er tenminste naar uitgedoscht. De "Chef de Musique" met hoogen hoed en in jacquet en angelier in het knoopsgat. De artiesten met eenen pinnenmuts in de clubkleuren. En zij blazen er niet neven, hoor, al zijn ze maarmet acht in getal. Met de gewoonte van rap te zijn maken wij kennis met "Den Kadet" en "Den Dikken", 2 personages die zich lustig aanvullen en met waardigheid hun rol van terreincommissaris

vervullen. Een tweetal dat er zijn mag en dat van speciale treinen in te richten om naar Edegem te gaan alsof het niks is. Wij krijgen nog de gelegenheid even kennis te maken met den man die zo dadelijk het hoogste woord zal te ...fluiten hebben. Wij bedoelen M. Van Schoor, een sympathiek maar tevens karaktersterk uitzierend heer. Wij hebben onmiddellijk den indruk dat hij het er best zal afbrengen. Hij wordt in zijn zware taak nog terzijde gestaan door twee adjudanten die er ook wat schijnen van te kennen.

- En ja, daar zijn de manneken, die onder de leiding van veteraan Warre Dirickx het veld opsnellen. De jongens zien er allemaal opperbest uit en gaan in afwachting even een balletje trappen. De toss wordt gewonnen door de mannen uit de Kempen, wat niet belet dat Molleke (Van Mol) weer hersteld van kwetsuren en ...een andere koppige ziekte die nu ook genezen is, er flink vandoor gaat, maar ten slotte een karpersprongetje maakt dat hem den bal doet verliezen. Inmiddels heb ik mij nog niet van mijn verbazing hersteld. Ik meende dat ik een tweede divisie wedstrijd moest volgen enne...die jongens spelen beter als de meeste promotieploegen. Te beter voor ikke..want van schoon spel ben ik ook liefhebber. Willebroek speelt als een grote baas. Center Half Loke (lees Van de Walle) een manebusser nog al, is een kundig spelbreker die de ware ruggegraat van de lokale is. Loke wordt dan ook duchtig toegejuicht. Wezel is bepaald niet te onderschatten en wij bewonderen de schoone opstelling en de machtige ontsnappingen van de rechtsbuiten die een fijn technieker blijkt. Maar dingesken Van Eetveldt, wiens vrouw in de tribune zit, vertrouwt dat gedoe niet en breekt menig welgemeend offensief. En daar ontsnapt Prins (Charmant) en op heel aristocratische wijze, hij draagt immers een prinselijke naam, loopt hij langs zijn lijntje, maar zijn benen zwikken onder zijn lichaam weg en Wezel gaat op tegenbezoek.

- Willebroek zit weer in het vijandelijke kamp, er wordt nochtans niet vijandelijk gespeeld, en als Van Mol het doelen nabij is...hooren wij Dikke Wies penalty roepen, terwijl de scheidsrechter een corner toestaat..Het verschil van differentie ziet ge. Het prachtig spel van beide zijden wordt volgehouden..Daar bewonderen wij weer een acrobatisch kunststukje van Wezel's center half Cyriel De Borger is beslist een snelle bliksemsnelle buitenspeler, en als het het balleke te pakken heeft gaat hij er vanonder om sprinter Scherens te doen blozen. Een geweldig standje ontstaat voor het Wezel-doel en wij horen alweer penalty roepen. De nood is groot en dringend de nood.

- Allez Thuis...Allez Thuis... daarmee schijnt center forward Thijs bedoeld, spelen kan deze jongen beslist, alhoewel hij vandaag zijn schot thuis gelaten te hebben, en een kansje rateert voor de lokalen. Den Dikken en den Kadet hebben er spijt van omdat deze kans verloren ging. Even later komt er een "réponse payée" van Wezel, want als den snellen rechtsbuiten weer ontsnapt is, zend hij een schuins direct schot richting doel waar Jansken Lamberts wel wat moeite mee heeft. Ondertussen is Berten Toen, klein maar fijn, er in gelukt het spel te verplaatsen naar de overzijde. Juist voor de backlijn krijgt Willebroek een vrije trap te nemen.Mooi geplaatst, maar de Wezel keeper kan prachtig redden. Daarna wordt de rust gefloten. Tijdens deze rust maken wij nog kennis met enkele bestuursleden en dienen eerlijk te bekennen : Willebroek verdiend de promotie, want zulk spel en daarbij een terrein en installatie van eersten rang.... Allez mannen, vooruit naar hogerop.

Na het heftig kampen der eerste helft verwachten wij ons aan een minder tempo het tweede gedeelte. Maar die mannen schijnen paardelongen te hebben, want even snel en vurig wordt hernomen.

De partij blijft even geestdriftig en Willebroek heeft toch meer overwicht gekregen. Maar de bezoekers geven geen krimp en verdedigen zich met man en macht. Nog vijf minuten en thans doorstaan de bezoekers een ware belegering. Plots vliegt de bal in de netten maar wel langs de achterkant. Zij die het niet wisten roepen reeds Goal, maar scheidsrechter Van Schoor keurt zonder aarzeling het doelpunt af...inrukken, en de match eindigt zoals hij begonnen was, met een blanken stand.

Npg even verwijl ik bij de vriendelijke gastheren terwijl het terrein langzaam leeg loopt . De supportersmuziek gaat met slaande trom- en spetterende muziek naar het lokaal. Als het liedje uit is, commandeert de "Chef de Musique" nummer één van achter in het boekje, en ijskoud spelen de muzikanten hetzelfde stukje waarmede zij eindigden. Verschil van differentie, ziet ge.

Hoogst voldaan neem ik afscheid van mijn gastheren, terwijl de heer Pickery zegt dat zijne manneken Nog niet eens op hun beste waren, vraag ik mij verwonderd af wat spel er wel vertoond wordt wanneer Willebroek op dreef is. Voor mijn part was de match prachtig en eindigde met een juiste puntenverdeling, want beide ploegen waren elkander waard. Nog een stevigen handdruk gewisseld met scheidsrechter Van Schoor, die op correcte wijze leidde, maar zelf zal moeten toegeven dat hij het niet lastig had, daar beide ploegen elkaar sportief bekampten.

- Langs dezen weg betuigt "Avis" nogmaals zijn hartelijken dank voor de gastvrije ontvangst en de aangename uren doorgebracht in een midden waar de spreuk : " een gezonde geest in een gezond lichaam" werkelijk met de daad getoond wordt.

Schrijfwijze overgenomen zoals in SPORTWERELD gedrukt stond.

Tijdens het hierboven beschreven seizoen 1935-1936 werd de tweede plaats in de eindrangschikking veroverd, wat met zich meebracht dat het volgend seizoen voor de eerste maal in bevordering kon worden gespeeld. Een puike prestatie die op het actief van de volgende spelers mocht worden geschreven. (foto 1)

Wij herkennen staande van links naar rechts : E.Dirickx, De Smier, L. Van de Walle, J.Lamberts, J. Van Eetvelt en F.Van Eetvelt met ploegafgevaardigde Marcel Baeyens.

Zittend van links naar rechts : C. De Borger, F.van Mol, R.Thys, A.Toen en E.De Prins.

Foto 2

De nieuwe zittribune die plaats kon bieden aan 600 supporters

Bronnen :-Nieuwsblad – Sportwereld

-Wel en Wee van de KWSV

Gary Mantiens

Van “grappige woordenlijst” tot www.willebroek.info

Taal is niet weg te denken uit ons dagelijkse leven. Toch staan we weinig of niet stil bij de boodschappen die we zelf uitspreken, noch bij de berichten die we van anderen ontvangen. Gelijk wat we doen, er ontstaat een woordenvloed die weergeeft wat we aan anderen duidelijk willen maken. Toen onze voorvaders zich bijna nooit verder van huis begaven dan het naburige dorp, was streektaal meer dan toereikend. Iedereen begreep elkaar en de weinige mensen die toch verder reisden, spraken Frans met elkaar. Die enkele keer dat een dorpling “naar de stad” ging, ondervond hij al gauw dat niet iedereen de woorden begreep die thuis werden gebruikt. Erger nog: soms betekende een woord iets heel anders!

Nu hebben we echter vervoermiddelen zat en wegen te veel. Nu ja... vergeten we even de files! We verplaatsen ons meer: het is de normaalste zaak van de wereld dat we naar de hypermarkt aan de rand van de stad rijden, of dat de kinderen in een andere gemeente naar school gaan. Wat op reis gaan betreft: het kan niet ver genoeg zijn!

Eén en ander heeft natuurlijk als gevolg dat we onze taal moeten “zuiveren”, als we ons verstaanbaar willen maken. Op school vertelt de leerkracht alles in *Algemeen Nederlands*. Een geluk dat het woordje “Beschaafd” er tussenuit is! Jammer genoeg verliezen we daardoor voeling met onze “roots”, met onze echte moedertaal: het *Willebroeks*.

Hoe het allemaal begon

Toen ik in mijn tienerjaren de burens met elkaar hoorde praten, viel me meer en meer het verschil op met de omgangstaal die ik op school leerde. Als ik sommige woorden hoorde, moest ik trouwens vaak lachen. Ik verstond de woorden wel; ten slotte spraken de mensen mijn moedertaal. En toch... voor mij bestond de uitdaging erin om die streekwoorden op te schrijven en zo een *Woordenlijst van de Willebroekse Taal* samen te stellen.

Van dan af noteerde ik regelmatig losse woorden en uitdrukkingen, geschreven met gewone letters waarmee ik de uitspraak probeerde weer te geven. Op feestjes werd de lijst boven gehaald, en werden de woorden “gereciteerd”, tot groot jolijt van de toehoorders. Dat publiek geloofde blijkbaar in mijn project en hielp me spontaan door nieuwe woorden te noemen. Hier moet ik bekennen dat er vaak woorden bij waren die ik zelf nog nooit gehoord had.

Bedoeling

Het is nooit mijn bedoeling geweest om een wetenschappelijk werk te maken van de dialectwoordenlijst. Toch vond ik het belangrijk om zorgvuldig om te springen met bepaling van woordsoort, verbuiging, vervoeging van de werkwoorden, meervoudsvorming, verkleinwoorden... De woordenlijst die ontstaan was als een middel om mensen te doen lachen, nam echter in omvang toe. Een gedrukte versie van het *Willebroeks Woordenboek* wou ik echter niet! Met de komst van Internet en mijn eigen computerervaring was het idee geboren om er een website van te maken. De woorden en uitdrukkingen die je nu op de webpagina's terugvindt, werden vooral genoteerd in de periode van 1960 tot 1980. Dankzij reacties van de lezers en mijn toenemende aandacht voor het dialect, blijft de lijst echter groeien. Nu ook aangevuld met anekdotes, bijnamen, oude foto's, enz.

Dialect

Ons dialect is één van de vele talen die geënt is op het oude Brabants. Dit gebied besloeg door de geschiedenis heen niet alleen het huidige Brabant, maar grosso modo de provincies Antwerpen en het Nederlandse Noord-Brabant. Een gebied met vnl. natuurlijke grenzen (rivieren), waar het niet ongewoon is dat een woord gebruikt wordt in het Belgische deel van het toenmalige Brabant ook in Nederland bestaat.

Dialectwoorden verschillen o.a. door hun ontstaan:

- afwijkende / verkeerde uitspraak: *kornijne, cintroene, zjiëjmelap, algerisch zijn, kommeljen...*
- woorden ontleend aan een andere taal: *rappelleere, sjambrangs, kabbejonët, pèrreplie, marsjpiee...*

- nieuwe technologie: *tèllevezie of tëllevieze, roellemènt, fonnooplâât, viddejo, ottookesbotsing...*
- oneigenlijke samenstellingen: *kerjeuzenezemostââtpot, gesprokzââmeg, fleurdematras...*
- echte streekwoorden: *èbbewèbbe, pinnekendoijt, kazjoebere, iëjchenisse, kèrrebitsjes...*

Zowel het woordgebruik, maar vooral uitspraak kunnen heel vlug veranderen. Een natuurlijke grens zoals de Rupel heeft als gevolg dat wij spreken van “*ne put*”, terwijl men in Boom spreekt van “*ne pit*”. De Zenne vormt ook zo’n natuurgrens – denk maar aan het Mechelse “*daa staa waater in de straat van aan de staasse tot aan ’t klaa seminaare*”.

Voor zover ik weet wordt de Willebroekse taal nergens op school onderwezen. Het is en blijft een opdracht van de ouders om er voor te zorgen dat hun kinderen niet volledig vervreemden van hun eigen streek. Algemeen Nederlands is heel belangrijk als we moeten communiceren met mensen die niet uit onze directe omgeving komen. Toch is het even goed om niet volledig je streek van afkomst te vergeten! Zelfs al gebruik je dialect niet dagelijks, of misschien haast nooit meer. Behalve dat dialect vaak grappig overkomt voor mensen uit een andere streek, laat het in bepaalde gevallen onderzoekers toe om teksten te begrijpen. Zeker als het gaat over woorden die nu totaal vergeten zijn.

Er wordt wel degelijk wetenschappelijk onderzoek verricht naar dialect en de verspreiding van streektaal. Voor een studie verricht door de *Vakgroep Nederlandse Taalstudie (RU Gent)* werd ik gecontacteerd voor het *Willebroekse dialect*. De onderzoekers waren niet alleen geïnteresseerd in geschreven woordgebruik, ze wilden opnames maken voor uitspraak en taalgebruik. Kandidaat insprekers moesten echter minstens 60 of ouder zijn, want dialect verdwijnt. Blijkbaar spreken alleen mensen van de gouden leeftijd nog écht dialect. Dankzij een aantal bewoners van het *Berkenhof* konden de taalkundigen hun taalAtlas voor onze streek uitbreiden. Intussen is hun werk *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND)* uitgewerkt en uitgegeven. Taalkundige faculteiten van andere universiteiten in Vlaanderen en Nederland contacteerden me even goed en verwijzen naar de www.willebroek.info website.

Reacties van ver over zee bewijzen dat dialect iets is wat mensen missen. Streekbewoners die lang geleden emigreerden naar verre oorden (Nederland, Duitsland, Canada, USA, Australië...) sturen me regelmatig mailtjes. Door naar de dialectwebsite te surfen, worden goede herinneringen aan lang vervlogen tijden opgehaald.

We moeten het echter niet zo ver van huis gaan zoeken. Samen met het *Gemeentebestuur Willebroek* heeft *Marcel Eeraerts* een eigen compilatie van het *Willebroeks Dialect* uitgegeven. Ook hierin een overzicht van meer dan 2500 woorden en uitdrukkingen, die van onze moederspraak een sappige taal maken. Dit werk kan men bekomen op de Cultuurdienst van de Gemeente, in cultuurcentrum *De Ster*.

Resultaat

Intussen bevat mijn eigen webversie van het Willebroekse dialectwoordenboek, meer dan 3250 woorden, met meer dan 5000 uitdrukkingen en voorbeeldzinnen om deze woorden in een context te plaatsen. Naast 150 oude prentkaarten vind je ook verwijzingen naar 200 bekende figuren van en plaatsen in de gemeente.

Men leert spreken door de opvoeding die men van thuis meekrijgt. Ik ben mijn eigen ouders dankbaar dat ze me geleerd hebben om met een veelheid van zaken om te gaan. Zo ook met dialect, zonder respect te verliezen voor “anders sprekenden” of de omgang met andere nationaliteiten en culturen. Als rasechte Willebroekenaars hebben ze me geholpen om woorden te verzamelen en uit te leggen wat die woorden in mijn eigen moedertaal betekenden.

Dankzij *Fransin va Zjos va Kiekies* en *Albèr van Twajn van den Teÿsser* is het *Willebroeks Dialectwoordenboek* ontstaan. Latere generaties kennen mijn ouders misschien beter als *Brèms den Biersteeker oijt d' Appeldoenkstrâât* of *Fransin èn den Bèère*.

Laat ons zeker niet vergeten dat dialect deel uitmaakt van ons cultureel erfgoed, een goed dat we nooit mogen vergeten en waar we fier op mogen zijn.

Georges Brems

www.willebroek.info

Alle reacties zijn meer dan welkom!

HET WEL EN WEE VAN DE WILLEBROEKSE ZWEMDOKKEN

Deel 7

Het baden en zwemmen wordt verboden. Een "Willebroecksche zwemclub" wordt opgericht

Ondanks het feit dat er moeilijkheden opdaagden en dat er herstellingswerken aan het staketsel dienden uitgevoerd te worden bleef men niet bij de pakken zitten.

Door de herstellingswerken aan het genoemde staketsel diende de gemeente supplementaire kosten te maken en bovendien kwam er een heleboel administratief werk bij te pas.

Korte tijd later ontving het gemeentebestuur van Willebroek een mededeling van de spoorweginstanties Mechelen-Terneuzen dat de zwemtoelating werd ingetrokken waarmee het baden aan de "ijzeren brug" verboden werd.

Intussen waren vooraanstaande neringdoeners van Willebroek het beu geworden en hadden zelf het initiatief genomen om een zwemdok op te richten tussen de Dr. Persoonslaan en de Floridastraat. Terreinen werden aangekocht en op 13 april 1937 werd aan het gemeentebestuur de schriftelijke toelating gevraagd om de zwemdok, die intussen gebruiksklaar was geraakt, te mogen openen en te mogen uitbaten.

Een tweede schriftelijke aanvraag gericht aan het gemeentebestuur d.d. 31-5-1937 bestaat er in om de toelating te vragen voor het vullen van de zwemkom door bemiddeling van het gemeentelijk pompierkorps.

Willebroeck Zwemstadion Persoonvermoechtchap met Beperkte Aansprakelijkheid Maatschappelijke Zetel : Dr PERSOONSLAAN SECRETARIAAT : LOUIS PRINCEN KERKSTRAAT, 22 WILLEBROECK	WILLEBROECK, den 31 Ma 1937
Aan de Heeren Burgemeester en Schepenen van Willebroeck.	
Geachte Heeren,	
Met deze hebben wij de eer toelating te vragen voor het vullen van onze zwemkom door bemiddeling van het gemeentelijk pompierkorps gehulpe ons thans te gaken der voorwaarden Bij voorbaat Gortem dank	
Hoogachtend Een jaard vreeser Druing	

Antwoord van de "Vrijwillige Brandweer" : (identieke weergave van het antwoord)

VRIJWILLIGE BRANDWEER

WILLEBROECK
BEVELHEBBER : Jules Van Hoeck

Secretariaat :
Ad. Persoons, IJzerenwegstr. 19

Aan de Heer Secretaris

Mijnheer,
Ziehier de uren welke in rekening dien gebracht te worden voor het pompen der zwemdok.

Zondag 4 uren per man = 12 uren aan 12 frs per uur is voor 3 manschappen =	144,00
Maandag elk 10 uren is 30 uren aan 6 frs	180,00
Zaterdag elk 7 uren is 21 uren aan 6 frs	<u>126,00</u>
Totaal aan uurloon	450,00 frs

Slijtage materiaal

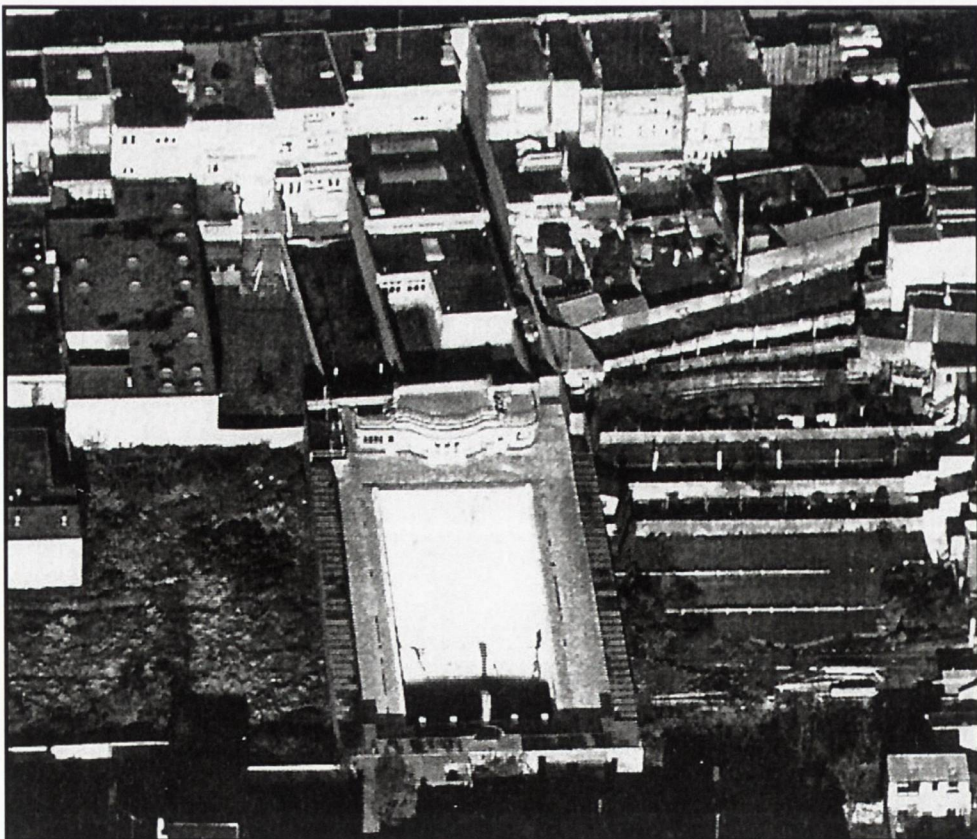
150 m. darm aan 20 fr de meter is aan gebruikt kapitaal van 3.000 frs aan 10 % voor sleet
maakt 300,00 frs

In rekening brengen totaal	450,00
	<u>300,00</u>
	750,00 frs

Oliën en naphte is op rekening gehaald van Het bestuur der zwemdok.

De Secretaris
A. Persoons

Het nieuwe zwemdok is er !

Het is deze nieuwe zwemdok die door de Vrijwillige Brandweer met water moest gevuld worden.
Luchtfoto.

Het gemeentebestuur van Willebroek had intussen ook niet stilgezeten !

In februari 1937 werden er plannen gemaakt door bouwmeester Y. Scholiers voor de vergrotingswerken aan de Gemeentelijke Jongensschool aan het Aug. Van Landeghemplein. Tegelijk met deze verbouwingswerken zou er ook een zwemkom ingericht worden grenzend aan de schoolgebouwen en aan het badhuis.

Deze zwemkom werd volledig afgewerkt en geïntegreerd in het schoolcomplex, weliswaar aan de buitenzijde, aanleunend aan het “badhuis” langsheen de Schoolweg.

De zwemkom had een lengte van 15,00 meter en een breedte van 6,50 meter. De diepte (waterpeil) varieerde van 0,50 meter over 1,00 meter tot maximum 2,00 meter.

Aan de kant waar de diepte 2,00 meter bedroeg, werd ook een springplank met leuning voorzien op ongeveer 1,00 meter boven het waterpeil te bereiken via een trap met 4 treden. Aan diepste kant was er ook een laddertje voorzien om uit het water te kunnen klimmen.

Deze “school-zwemdok” was te bereiken van uit het schoolgebouw op twee plaatsen met telkens een grotere en een kleinere trap naar beneden toe, één toegang tot de ondiepe zijde en een tweede toegang aan de kant van diepe zijde. Vooraleer de leerlingen in de zwemkom konden springen dienden zij te passeren door een voetbad en dit om hygiënische redenen.

De zwemkom was omgeven door en geplaveid met betontegels.

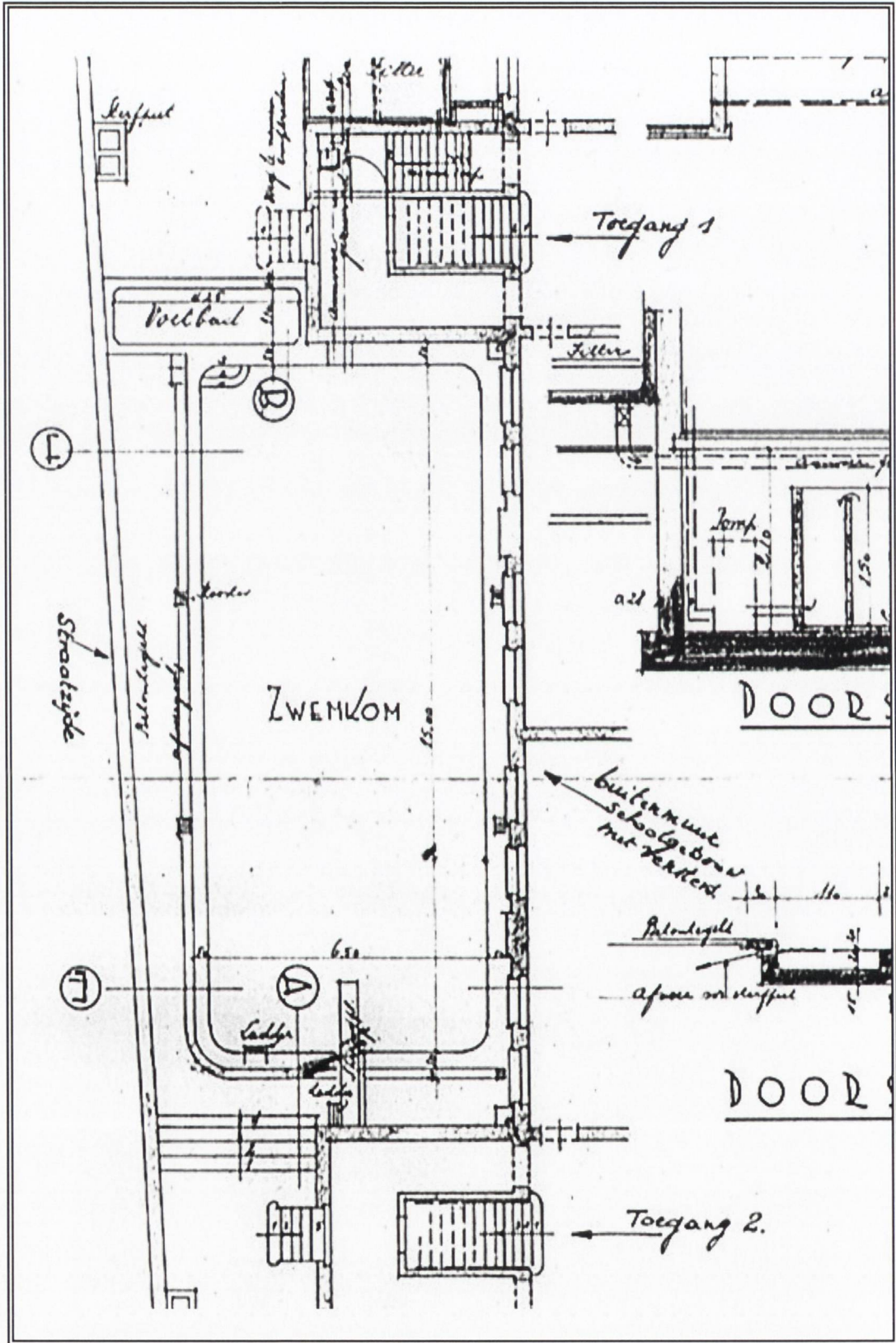
Het water dat in de zwemkom gelaten werd diende eerste een filterinstallatie te passeren zodat het zuiver in de zwemkom terecht kwam.

Een deuropening werd voorzien om ook van uit het “badhuis” de zwemkom te kunnen bereiken en gebruiken, doch daartoe diende één kabine te verdwijnen op de plaats waar de deuropening voorzien was.

De leerlingen van de school hebben hier zeker hun hartje kunnen ophalen, was het niet om te zwemmen, dan hadden ze nadien een groot aquarium, begroeid met eendenkroos en bevolkt met kikkers. Meester Maes bezocht deze plaats regelmatig voor zijn lessen in “praktische natuurkunde” dixit Eric Van Winghe.

De plaats waar deze zwemkom werd gebouwd is, na het verdwijnen ervan, nog steeds te zien aan “het Schoolweskje” ter hoogte van het “bushokje”, doch de zwemkom is gevuld met grond en beplant met bomen en struiken.

Grondplan zwemkom – bovenaan merkt men filters, toegang 1 met trappen, voetbad – onderaan : toegang 2 met trappen, springplank , ladder – ook buitenmuur schoolgebouw en straatzijde.

⇨ Hier bemerkt men nog duidelijk de deur die verbinding maakte tussen het badhuis en de verdwenen zwemkom

De plaats waar eens de zwemkom ⇨ is geweest – het muurtje links grensde aan het “Schoolwegske” – terwijl de met grond gevulde zwemkom begroeid is met bomen en struiken

Wordt vervolgd
G. Van Auwenis

DE WILLEBROEKSE "PRINSEN CARNAVAL"

In Willebroek ging men pas in 1956 over tot het verkiezen van een "Prins Carnaval" en later ook een "Prinses Carnaval". Dit is de 10de reeks die wij in de revue van de prinsen en prinsessen laten passeren en dit in chronologische volgorde van het jaar van hun verkiezing.

Prinses Hilda II (1991)

Prinses Christiane I (1992)

Prins François I (1992)

Prins Eddy I (1993)

Foto's ter beschikking gesteld door François De Pauw.

Tisselt vroeger en nu

4. Tisselt Westdijk met Gemeentehuis

foto.EVW

Inhoudstafel : januari-februari-maart 2009

Kerst- en Nieuwjaarswensen.....	blz.	1
Brussels Steamship Company of de		2
Volkstelling Tisselt in 1693 – deel 1.....		6
Het wel en wee van de kapel van Heindonk.....		10
Korte geschiedenis van Leest.....		15
Uit “den tijd“ van toen.....		17
Hoog (of laag?) bezoek : onderzeeërs in de “Vaart”.....		18
De weg naar de Asscherdonkstraat - Aanvulling		21
Een plezierige Tweede divisiereize.....		24
Van “grappige woordenlijst” tot www.Willebroek.info... ..		27
Het wel en wee van de Willebroekse zwemdokken – deel 7.....		29
De Willebroekse Prinsen Carnaval – deel 10.....		34
Tisselt vroeger en nu		35

Werkten mee aan dit nummer :

Leon Bernaerts - Georges Brems - Paul De Borger - François De Pauw - Gary Mantiens - Kevin Polfliet - Gust Van Auwenis - Marcel Eduard Van Hoof en Eric Van Winghe.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Geplande activiteiten :

Lessenreeksen: Oud schrift en familiegeschiedenis opbouwen met de computer.

Aandacht! Bezoek regelmatig onze website om op de hoogte te blijven van onze laatste nieuwsjes en geplande activiteiten : www.vaertlinck.be

BANKET

R

O

O

D

Kerkstraat 26

Willebroek

Tel. 03/886 65 09

**D
H
I
L
L
I
P
P
E
T**

BOOZE.BE

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Dendermondsesteenweg 111 / bus 29
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
Fax : 03/866.48.45

Openingsuren :
maandag : Gesloten
dinsdag : 10 u. - 18u.
woensdag : 10 u. - 18 u.
donderdag : 10 u. - 18 u.
vrijdag : 10 u. - 18 u.
zaterdag : 10 u. - 18 u.

Gesloten op zondag en feestdagen.

**carrosserie
Van den Eede**

herstellingen alle merken

Brandstraat 31
2830 Willebroek

btw 634 353 769

tel. 03/886 78 49
fax 03/886 04 58

Rijwielen - Naaimachines

Firma CLAESSENS

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 WILLEBROEK

Tel. : 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Restaurant "BEUKENHOF"

Antwerpsestraat 300
2850 BOOM

Tel.: 03/888.65.68

Fax.: 03/844.74.39

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA ALLE AUTO-ONDERDELEN

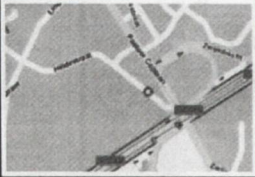
- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...
- Allesdragers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...

Uw erkend Proximus Privileged partner

Vanaf vandaag kan u met uw GSM
e-mails versturen, ontvangen of beluisteren.
Raadpleeg www.proximus-interactive.be

Tracking systemen. Bezoek onze site:
www.gps-buddy.com

VERHUUR:
sneeuwkettingen - bagageboxen -
bekledingsreinigers

APC Willebroek bvba
Dendermondsesteenweg 212
2830 Willebroek
Tel.: 03/886 35 06 (2 lijnen)
Fax : 03/886 25 71
e-mail: apc.willebroek@yucom.be

Openingsuren : 8.30 - 12 u. / 13 - 18 u. • zat. : 9 - 12 u. / 13 - 16 u.

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

KEUKENCENTER
MASURE

Totaalinrichting van vloer tot plafond

- keukens in alle stijlen
- van luxe modellen tot de budget-keukens
- ook badmeubelen en schuifdeuren
- wij tekenen uw eigen droomkeuken

Kleine Amer 15
2870 Puurs-Kalfort

Tel. 03 889 22 48 * fax 03 899 15 26

Open: ma-vr van 10-18.30 uur
zaterdag 10-18 uur
zondag gesloten

't Klokske
bij Elke

TEL : 03/886.97.96 (*Breendonk*)
lotto/dagbladen/schoolbenodigheden

openingsuren :

ma : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
di : 06.30U - 12.30U / 17.00U - 18.30U
wo : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
do : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
vr : 06.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U
za : 08.00U - 12.30U / 13.30U - 16.00U

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris & Patrick

Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)
Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten

Anno 1905

- VERZORGDE SNACKS
- BRUSSELSE WAFELS
- PANNEKOEKEN
- DIVERSE BROODJES
- MILCKSHAKES
- IJSCOUPES
- VERSE FRUITSAPPEN

Digitale drukkerij
Digitaal boekdrukken in kleine oplages
Reclame en belettering

Davy Van Ranst
The Image Factory
Lindestraat 9
2880 Bornem
Tel. 03 899 46 66
Fax 03 899 46 67

www.the-image-factory.be

ZAKENKANTOOR
NV VAN TRICHT

L. DE NAEYERPLEIN 16
2830 WILLEBROEK

Tel. 03-886 87 33 - 03-886 94 62

Fax 03-886 20 91

E-mail : yvette.vandemaecle.15515@axa-bank.be

Alle weekdagen geopend van 9 - 12 uur en van 14 - 18 uur
Dinsdag- en zaterdagvoormiddag enkel na afspraak

**VOOR AL UW BELEGGINGEN, BANKVERRICHTINGEN,
VERZEKERINGEN EN KREDIETEN**

Het kantoor met de betere service !

B a n k

DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90

上海酒家

CHINEES RESTAURANT

SHANGHAI

Stationsplein 2

2830 WILLEBROEK

Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Maandagmiddag

Dinsdag

Zaterdagmiddag

GESLOTEN

Jan maes

watches & jewellery

L.De Naeyerplein 31

2830 Willebroek

03/886 86 26

Bruul 85

2800 Mechelen

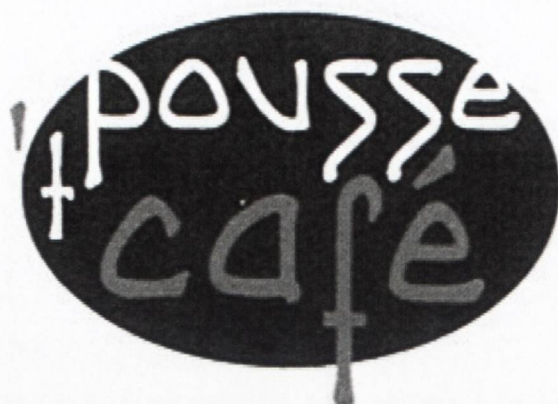
...sterk binnen Europa

TKD EXPRESS

uw partner voor elk sneltransport !

- ▶▶ snelleveringen tot 6.000 kg
- ▶▶ distributie via vaste opdrachten

Industrieweg 4 b • 2850 Boom • T +32 (0)3 886 08 88
F +32 (0)3 886 08 00 • Info@tkd.be • www.tkd.be

't Poussecafé

Torenstraat 6 - 2830 Willebroek

☎ 03 / 866 05 36

Open vanaf 11.00 uur
Keuken doorlopend vanaf 11.00 uur
Maandag gesloten

Meubelen
Jozef VAN DEN BERGH nv
Keukens MICKO

“ Toonzalen : Brielen 5 – 2830 Willebroek-Tisselt
“ Tel. 03/886 66 03
“ Donderdag gesloten

WOONDECORATIE

PEPERMANS

Herman Vosstraat 46
2830 Willebroek

Tel. 03 / 886 68 23
Fax 03 / 866 15 00

www.decoratiepepermans.be

- Vast tapijt
- Tapijten
- Vouwdeuren
- Textiel

- Vloerbekleding
- Gordijnen
- Zonwering
- Onderhoud

- Laminaat
- Overgordijnen
- Behangpapier
- Verven-Mengmachine

OKAPI

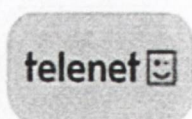
UW PARTNER IN DE INFORMATICA

al 20 jaar dé informatica-zaak van de regio
met winkel en business-afdeling

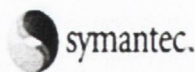
computers - notebooks
schermen - printers - copiers
draadloze netwerken
telenet : internet, telefonie, digitale tv
belgacom ADSL - indi digitale tv
mobiele data abonnementen proximus/vodafone
GPS - mp3 - ipod - digitale fotografie
alle inktpatronen
alle toebehoren en accessoires

**eigen technische dienst - alle herstellingen
advies voor en support na verkoop**

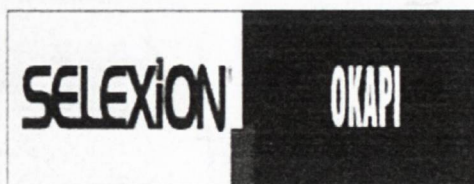
Stationsstraat 92-96 tel: 03/886.90.46
info@okapi.be
2830 Willebroek fax: 03/886.06.75
www.okapi.be

Preferred Partner

Symantec Registered Partner

Groep Kerremans

Zakenkantoor
Kerremans & C°

VERZEKERINGEN
BANK

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

CBFA: 040356A-cB

Vastgoed Kerremans

VERKOOP
VERHUUR
BEHEER

OVERWINNINGSSTRAAT 87
2830 WILLEBROEK
TEL: 03/886.43.39
FAX: 03/866.57.02

info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

BIV KERREMANS STEVE: 503785

BETROUWBAARHEID DOOR ERVARING

ELEKTRISCHE HUISHOUDTOESTELLEN
VERWARMING GAS-HOUT-KOLEN-MAZOUT...
SCHOUWVEGEN
SANITAIR

HEYVAERT - DE CONINCK

Industrieterrein "De Veert" - Callaertstraat 37
2830 Willebroek - Tel. 03/886 82 11

HEYVAERT BART

Heindonksesteenweg 130
2830 Willebroek - Tel. 03/866 37 37

VERWARMING AIRCO SANITAIR

Verzekeringen, beleggingen & kredieten

August Van Landeghemplein 16, 2830 Willebroek

Tel.: (03) 886 80 15 & (03) 888 23 61

Fax: (03) 886 41 24

E-mail: anja.mertens@portima.be

Pascal.portugaels@portima.be

Onze openingstijden:

Maandag: 9u-12u & 13u-17u

Dinsdag: 9u-12u & 13u-17u

Woensdag: 9u-12u & 13u-17u

Donderdag: 9u-12u & 13u-17u

Vrijdag: 9u-12u & 13u-17u

En op afspraak

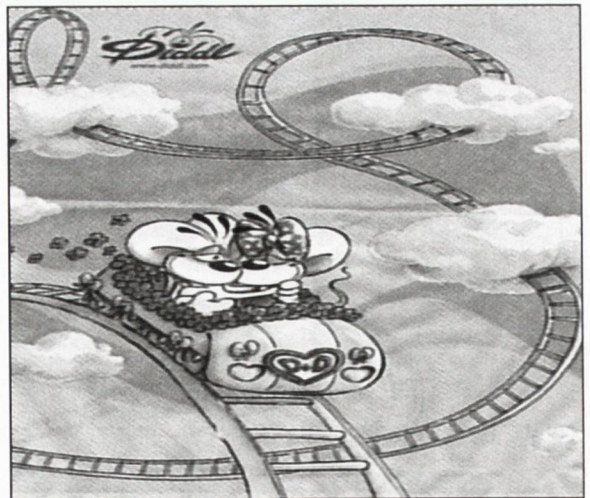
BOEKSKE

Voor al uw tijdschriften en kranten

Aan huis besteld

- Eksklusief verdeler van :

**DIDDL, BESCHERMENGELS,
DARK DUDES, enz.**

Overwinningstraat 76 - Willebroek

Tel: 03.886.73.84